Till Teaterfrågan

Förord till den elektroniska utgåvan

Detta verk har digitaliserats från Harvard College Library av Google i oktober 2007 och anpassats för Projekt Runeberg i februari 2013 av Ralph E.

c

TILL TEATERFRÅ.GAN.

TRE EPISTLAR,

TILLEGNADE FÖRSTE DIREKTÖREN VID K. M:TS HOFKAPELL OCH SPEKTAKLER, HERR HOFMARSKALKEN E. af EDHOLM,

AF

*

"Mitt arbete år intet annat än ett spjut, som jag slungat mot de fiendtliga ledtrna, i krigarens lofliga nppsät att såra och döda."

Victor Rydberg.

STOCKHOLM,

TRYCKT HOS JOH. BECKMAN, 1868.I dessa dagar, då teaterfrågan är på allas läppar och då Kongl. teaterns ställning bli/vit sådan, att man vid tanken derpå ovilkorligt erinrar sig begynnelseorden Ull en viss Shakespearisk monolog, i dessa dagar, säger jag, dristar sig en gammal teatervän, som under åra-tal följt verksamheten, ej blott det yttre, för den stora allmänheten synliga, utan äfven det inre såväl administrativa som rent konstnärliga maskineriet vid den teater, hvaröfver Ni blifvit satt att hafva högsta ledningen, att tillegna Er dessa små epistlar. Jag gör det, emedan jag önskar tro, att, ehuru Er hela före-gående verksamhet icke gått i den riktning, som vederbort för att göra Er fullkomligt qvalificerad att ställas i spetsen för en sådan inrättning som landets första scen, Ni dock, såsom hvad man från ett visst håll påstår, med god vilja och intresse försöker lotsa teatern ur den labyrint af allehanda svårigheter, era föregångare vid styret fört den i. Ni får ursäkta, att denna lilla broschyr vis ä vis Er mera blir en »dic-tionnaire des fautes» än en »dictionnaire desver tus»; men äfven Ni har under Ert direktör sskap tornat mot klippor, som Ni hade bort se och kunnat undvika. Bet otvetydiga misstroendevotum, Kongl. teatern helt nyss erhållit af landets representativa församling, synes redan hafva ledt Er till den föresatsen att afvika från den väg, Ni visserligen ej sjelf inslagit, men som Ni i konseqvens med Er föregångare fullföljt och som nu ledt Kongl. teatern till branten af undergång. Ni säges nu vara sysselsatt med utarbetandet af en plan för fullkomlig omorganisering af Kongl. teaterns ställning, och man berättar, att Ni

i och för detta af teaterns högste beskyddare, konungen, erhållit tillstånd att fullkomligt befria Er från en mängd förhållanden, som från Er företrädares tid bundit Er. Ni skulle således ha fria händer vid ofvannämnde omorganisering. Måtte Ni göra fullkomligt allvar af denna och ej endast skapa halfmesyrer

— sådana skulle blott göra teaterns ställning ännu värre, d. v. s. bringa den i fullkomligt upplösningstillstånd. Om Ni i efterföljande rader finner om ock blott ett enda korn, Ni kan upphemta, en enda upplysning, Ni kan draga

nytta af, ett enda råd, Ni anser Er böra följa, skulle ingenting högre än detta glädja den, som skrifvit dessa rader, och han anse desamma ej vara förspilda.

Stockholm den 20 April 1868.Kongl. teaterns styrelse under de sednaste 40 åren skulle kunna gifva anledning till nedskrifvandet af en hel stor volym, hvari ej saknades omvexling och som i många afseenden skulle vara af ej ringa intresse. Jag måste dock här inskränka mig till en kortfattad historik öfver de personer, som styrt teaterns öden under ofvannämnde tidrymd.

Den dugligaste styresman, Kongl. teatern någonsin haft, var utan tvifvel grefve Gustaf Lagerbjelke. Ej nog med, att han var en man med omfattande estetisk bildning, han visste äfven att göra denna bildning fruktbärande på det konstens fält, som han åtagit sig att vaka öfver. Han var dessutom en finan-cier af första ordningen — åtminstone om man får döma efter den omständigheten, att han vid sin afgång från direktörsskapet kunde säga, att teatern var skuldfri, ja, till och med, att kassan hade öfver 2,000 riksdalers behållning; något, som gör, att grefve L. står som ett ensamt lysande fenomen i hela raden af »direktörer för Kongl. Maj:ts hofkapell och spektaklen.

Efter grefve Lagerbjelkes afgång, 1827, ställdes d. v. ryttmästaren vid Lifgardet till häst grefve J. C. Puketill styresman öfver de fosterländska sånggudinnornas tempel. Olika omdömen hafva fällts om honom. Man medger, att han visst icke saknade kunskaper och god vilja, att han under alla lifvets förhållanden stod som en man bakom sitt ord och att hans underlydande kunde obetingadt trygga sig vid hvad han en gång sagt, samt att han måhända skulle försvarligt uppfyllt sin plats såsom teaterdirektör; men det föll honom in att gifva en ny organisation åt teatern, och att göra det med biträde af personer, som kände fullkomligt juridiken, men alls icke den dramatiska konsten. Det är från hans tid man har anekdoten om, att fru Frösslind, då grefve Puke frågade henne om hennes omdöme öfver det nya reglemente, han infört bland teaterns suj etter, gaf ett visst betecknande svar, som för höfviska öron just ej kan upprepas, men i om-skrifven form lyder: »Bland straffbestämmelserna felas endast prygel.» — I detta reglemente infördes den förändring i dittills varande löneförhållanden, att sujettema skulle erhålla viss lön i stället för lott-andelar. Detta väckte ond blod inom skådespelarepersonalen, helst grefve P. sökte på kaserndisciplinärt sätt införa den nya ordningen vid teatern. Villervalla uppstod härigenom, äfven i rent financielt afseende, och då grefve Puke, efter att, genom sitt sätt att behandla såväl teaterns sujetter som publicister och alla, hvilka kommo i beröring med honom, såsom

jde varit rekryter, hafva uppväckt en storm af ovilja emot sig, år 1831 nödgades afgå, var teatern på en balans af 34,000 r:dr.

Efter det vederbörande förgäfves sökt öfvertala grefve Lagerbjelke att återtaga spiran öfver teatern, nämndes frih. B. v. Beskow till förste direktör. Hans direktörsskap var måhända till båtnad för det estetiska elementet vid teatern; men det ekonomiska betrycket kunde friherre v. B. ej afhjelpa. Oaktadt han använde sin enskilda kredit, afsade sig alla sina löneförmåner som förste direktör och genom vidtagna ar-rangementer ökade recetten för hvarje dramatiskt spektakel, då huset var fullt, med öfver 250 r:dr, växte teaterns deficit till den grad, att den ömtålige förste direktören redan efter ett års tid förskräckt lem-nade både teatern och fosterlandet, för att under en sydligare himmel andas ut efter sitt Sisyphus-arbete att hejda skuldlavinen.

Efter ett kort styrande, 4 månader, af öfverste Törner, utnämndes en ny förste direktör, och härmed inträda vi i ett nytt skede i Kongl. teaterns historia. Det var nemligen nu som siffrornas regemente tog sin början. Det hade uppkommit en ny mening om teatern (det är en teatervän från den tiden jag låter tala), som gjorde sig gällande inom de kretsar, som hade inflytande på dess öde. Man tycktes inbilla sig, att estetik och moralitet hade dermed intet att göra, ochatt saken endast var ett industriföretag, som nödvändigt borde bära sig, om räkenskaperna fördes efter den kollegiala formen och alla mål behandlades på, samma sätt. Efter dessa principer betraktades teatern, ty den nya direktionen sammansattes af personer, utmärkt skickliga såsom embetsmän, men obekanta med den dramatiska konsten och teaterns såväl estetiska som ekonomiska detaljer.

Det var chefen för Statskontoret, presidenten P. Westerstrand, som utsågs till chef äfven för Kongl. teatern. Den nye direktören var en räkenskapskarl som få, han kalkulerade och kalkulerade; men teaterns affärer blefvo ej bättre för det. Under hans tid upptogs åtskilligt af hvad utlandets dramatiska litteratur hade sämst. Kongl. teatern

bjöd då — tout comme de nos jours — på en repertoir, om hvars halt den ofvanför citerade gamle teatervännen fäller det måhända likväl nog stränga omdömet, att »hvad moraliteten angår, den var sådan, att inga föräldrar, som hade begrepp om vådan af teatraliska framställningar, der sinnligheten ligger till grund för handlingen, vågade låta sina döttrar se ett stycke då det första gången uppfördes». Detta hjelpte dock icke finanserna: — teaterns skuld ökades under de fyra första åren af herr Westerstrands styrelse med mer än 47,000 r:dr, nemligen:1832—3 3................. 13,876 rdr.

1833—3 4................ 12,434 »

1834—3 5................. 13,082 »

1835—3 6................ 8,068 »

och då herr Westerstrand fyra år sednare lemnade förste direktörsplatsen, hade skulden proportionaliter ökats. Medgifvas måste rättvist, att såväl presidenten Westerstrand som hans biträde vid teaterns administration, krigsrådet Forssberg, uppbjödo all sin förmåga att, på det sätt de ansågo bäst, reglera teaterns affärer, och att dessutom ej sällan, i dessa »kabinettskas-sans» och andra besynnerliga förhållandens tider, från de ännu högre makter, som länkade teaterns öden, hinder mötte vid teaterdirektionens regleringsförsök. Att presidenten Westerstrand vid sin afgång från teaterstyrelsen för öfrigt efterlemnade minnet af en den älskvärdaste och humanaste teaterchef, derom är icke mer än en tanke.

Kongl. teaterns styrelse under ofvannämnda period erbjuder mycket, som har sin motsvarighet i dessa närvarande dagar. Den har blifvit skildrad i de bekanta Torsslowska broschyrerna, hvilka, man må hafva hvilka åsigter som helst om skälen för deras utgif-vande, dock innehålla mycket af intresse, och måhända specielt skulle kunna vara Er, herr hofmarskalk, af någon liten nytta, om Ni, då Edra många och tunga bestyr lemna Er en stunds ledighet, ville läsa igenomdem. De bjuda på fakta och lemna ej ovigtiga vinkar om huru Kongl. teatern icke borde ha styrts under dagar, hvilka, som sagdt, ha ganska många motsvarigheter med de närvarande.

Icke med titeln »förste direktör», men dock i sjelfva verket såsom sådan, kommer öfverstelöjtnanten A. Backman efter presidenten Westerstrand i raden af Kongl. teaterns styresmän. Öfverstelöjtnant B. ställdes på denna post i följd af sin egenskap af en bland konung Carl Johans gunstlingar. Många voro de fel, som vidlådde herr Backman i egenskap af teaterchef. Det skulle dock ej tjena till något att här upprepa dem; ett och annat deribland saknade måhända icke sin plats inom området af den tidens chronique scan-daleuse, men de äro väl nu till större delen glömda. En förtjenst hade han dock, som till hans stora heder bör framhållas: under hela hans chefskap, 6 år, uppbar han endast lön af 1,000 rdr banko, och förste direk-törslönen, 2,000 rdr banko, inbesparades till teaterkassan. — Ehuru det statsanslag af 6,000 rdr banko, som dittills Kongl. teatern erhållit, under herr B:s tid indrogs, fogade händelsen emellertid så, att teaterns affärer då och då stodo sig ganska bra och spelåret 1839—40 t. o. m. lemnade ett öfverskott; men detta var emellertid utan herr Backmans förskyllan och värdighet, och då han, vid konung Oscars tillträde till regeringen,lemnade sin plats vid Kongl. teatern, var dess deficit allt utom ringa.

Friherre Hugo Hamilton blef herr Backmans efterträdare. Han var en man med intelligens och omfattande bildning, men hade för stor verkningskrets, för att uteslutande kunna egna sig åt teaterns styrande, och någon grundlig omorganisering, som både var väl-behöflig och då måhända ej varit så svår att verkställa som sedermera, blef ej gjord, utan frih. H. vidtog endast palliativer. Friherre H. ansåg sig ej vara tillfredsställd med den ringa löneinkomst, hans företrädare nöjt sig med, utan reglerade förste direktörens inkomster till följande: 1) 2,000 rdr bkos lön; 2)1,200 rdr bkos hyresmedel; 3) värdet af 24 famnar ved.

Konung Oscar, hvilken i början af sin regeringstid lifligt och varmt intresserade sig äfven för teatern, tog i detta fall, liksom i alla andra, ej steget ut; och detta torde vara en om ej ursäkt, dock förklaring öfver, att frih. Hamiltons förvaltning ej blef sådan man väntat. Ett exempel bland flera är, att konung Oscar lade sig emot Torsslows anställande som föreståndare för elevskolan medan ännu Torsslow var i sin kraftigaste ålder. Hade frih. H. i sistnämnda fall haft fria händer, hade vi kunnat haft en skådespelaregeneration, helt annan än den, som

nu utgått och utgår från Kongl. teaterns s. k. elevskola!Frih. Hamiltons afgång, värdig en man med hans upphöjda karakter och berättigade stolthet, var emellertid en frukt såväl af hans egna misstag som andras oförstånd, för att ej säga något värre. Teaterns affärer voro på samma dåliga fot vid frih. Hamiltons afträ-dande som vid hans tillträdande till direktörsplatsen.

En sak må här framhållas till frih. Hamiltons evärdliga beröm såsom teaterdirektör. Det kan tyckas vid flyktigt betraktande vara en småsak, men är långt ifrån så. Jag menar, att frih. Hamilton beredde de yngre sujettema och eleverna, framfor allt de qvinliga, tillfälle till ett bildadt familje- och sällskapslif. Frih. Hamiltons eget älskvärda hem stod städse öppet för dessa stackars flickor, som ofta äro lika mycket i be-hof af ett vänligt och värdigt umgängeslif som rosen är i behof af daggdroppen. — Detta är en heder, som frih. Hamilton delar ensam med presidenten Westerstrand och krigsrådet Forssberg, och som skall lefva i minnet inom teaterns annaler långt sedan efterföljande tiders petits soupers med ostron, champagne och gardeslöjtnanter sjunkit i en välförtjent glömska.

Expeditionssekreteraren Schybergs 4:åriga direk-törsskap kan i största korthet karakteriseras. Herr Schyberg var en samvetsgrann man, som sökte utöfva rättvisa mot alla; men på en sådan plats var det ett fel att alltför uteslutande se på möjligast billiga pris på allt. Detta, i förening med det upplösningstillstånd,hvari herr S. hade mottagit förvaltningen, gjorde, att då friherre Knut Bonde efter honom öfvertog vården om teatern, denna befann sig i ett sådant tillstånd, att det endast var möjligt för en energi sådan som frih. Bondes att bringa reda i denna bedröfliga oordning, der både disciplin och konstnärlighet inom teatern voro nära att lida skeppsbrott.

Jag bekänner öppet, att jag, ingalunda blind för de fel, som vidlådde frih. Bondes direktörsskap, likväl anser detta direktörsskap varit för teatern det nyttigaste näst grefve Lagerbjelkes. Man har sagt, att friherre Bonde företrädesvis lade vigt vid att blända och förvåna och att han vande publiken vid en yttre glans utan motsvarande inre kärna, kort sagdt, man har klandrat hans dekorationslyx; men jag frågar: huru såg det ut med den yttre sceniska utstyrseln före frih. B:s tid? Var det ej nödvändigt att utbyta dessa tarfliga »salonger» och »lustgårdar» mot andra, motsvarande en nyare tids berättigade fordringar, dessa rottingsstolar och träbänkar mot snygga fåtöljer m. m. m. m. Och dessutom kan väl ej frih. Bonde klandras för det hans efterträdare gått till öfverdrift vid det yttre uppsättandet af åtskilliga stycken. Då frih. Bonde vid sin af-gång efterlemnade ett deficit i teaterns financer af omkring 100,000 rdr, bör man äfven rättvist fästa af-seende vid, att han efterlemnade en materiel, sådan, att Stockholms Kongl. teater ej härvidlag mera behöfdestå efter för de förnämsta scener i Europa, och som var ett kapital, af hvilket man ännu den dag som i dag är drar ej obetydlig reveny. Af denna skuld hade dessutom nära hälften tillkommit genom uppsättandet af operan »Profeten» nyss före hans afgång.

D:r Hyltén-Cavallius betraktade, som man vet, i främsta rummet Kongl. teatern såsom ett embetsverk, först i andra såsom ett konstinstitut. Herr Hyltén-Cavallius räknade sig till förtjenst, att han genom sin vigilans skaffade Kongl. teatern ett statsanslag af 75,000 rdr — det var en förtjenst, jag medgifver det villigt; men herr Cavallius tog också bra betaldt för denna tjenst, då han lyckades fördubbla sin lön, från 3,000 till 6,000 rdr, och då tycker jag, att det kan vara qvitt. Herr Cavallius var det dessutom, som inom teatern planterade denna byråkratiska parasitväxt, hvarpå sedan hans efterträdare med så stor skicklighet inympade sina glada ungdomsvänner, och hvilken nu klängt sig fast vid och suger musten ur konstens träd, som förlorar blad efter blad, under det snyltgästen frodas med allt yppigare lif.

Den Stedingk'ska regimen ligger öppen för hvar och en, som med uppmärksamhet följt Kongl. teatern de sednaste åren, denna regime med sitt favoritvälde, sitt oerhörda lättsinne, detta «laisser aller» som skulle varit till en viss grad älskvärdt, om ej man tydligen bredvid märkt en annan fransysk sentens: »apres nousle déluge.» Och dock var frih. v. Stedingk en man, långt ifrån i saknad af de gåfvor, som skulle gjort honom framför allt passande att styra en teater; — att han ej använde dessa gåfvor så som han bort gör, att man har rättighet att hårdare bedöma hans förvaltning, både den financiella och den estetiska, af Kongl. teatern, än hans företrädares. Bournonvilles verksamhet vid Kongl. teatern inföll under friherre v. Stedingk s styrelse; men Bournonville fick gå bort för att lemna platsen åt — hr Dumrath! Emellertid är visst, att det skimmer af sann konstnärlighet, som

ännu hvi-lar öfver vår första scen, är en efterglans af Bournonvilles tid.

Och då frih. v. Stedingk dragit sig tillbaka till sitt otium, var det Ni, herr hofmarskalk, som af personlig vänskap till Er konung — det var ju så, herr hofmarskalk? — lemnade idrotterna på Ladugårdsgärdet, för att fatta spiran öfver de fosterländska sånggudinnorna.Omorganisationen af Kongl. teaterns ekonomiska förvaltning fordrar såsom första vilkoret nedsättandet, så mycket billigheten tillåter, af samtliga löner; men billigheten fordrar ock, att en och annan lön något höjes. Det kanske roar Er, herr hofmarskalk — kan det äfven lemna er någon liten ledning, så mycket bättre! — samt öfriga läsare af dessa epistlar, att se huru författaren tänkt sig den förändring i Kongl. teaterns löner, hvilken förr eller sednare måste vidtagas. Jag vet mycket väl, att en så genomgripande förändring, som den här nedan föreslås, ej i en handvändning kan ske, men successivt bör det väl ej möta oöfvervinnerliga hinder för uppryckandet af det ogräs, Er företrädare, genom sitt hufvudlösa slöseri i kon-trakter och mycket annat, utsått äfven på detta fält af teaterns förvaltning, och som dock äfven Ni, herr hofmarskalk, i Er mån ej underlåtit att vattna och ansa. Äfven vet jag, att en reducering af sjelfva skådespelarepersonalen kunde vara behöflig, men med flit har jag i mitt förslag ej uteslutit från denna personal andra än hrr Svensson och Jolin, hvilka man vet med bestämdhet sjelfmant lemna teatern vid innevarande spelårs slut. — Jag lemnar nu mitt förslag; motiveringen kommer här nedan.Styrelse, e Förste direktör.... Sekreterare......... mbetsmän m. m, hr E. af Edholm (boställsrum : 6 bättre, 6 sämre. Fri ved och ljus)....... n D. Hvasser .. .. Nuva- Före-rande slagen lön. lön. i 1 (1,000 3.000 2,0< H) | utiriir. 1.500 utgår. 2,000, 4,000 4501 — ' 300| — | 2,000 i — 2,0001 utgår. 30011 utgår. 4,000*3,000 i| 2,400 2,000 3,730 3,000 1,800 — 1! 2,300; 4,000 1.500 — Kontrollör .... n J. H. Dumratli Kamererare. .... . Läkare.............1 Litteratörer.......j l Kanslibiträde .. ... » G. T. Törner .... » F. A. Cederscliiöld. » A. Svanberg.......... » Fr Hedberg (tillika lärare i deklamation vid elevskolan) . ...)) 0. Wijkander (tillika »inspektör»).............. » A. Ekstrand......... Regissör........... »> L. Jose]>lison (tillika aktör) .. .. Andre regissör. ... Regissör. ... . Andre regissör... » 0. Holmgren (tillika förvaltare af attributförrådet) .... »> C. G. Sundberg (tillika aktör) .... » I. Högfeldt (boställsrum: 2; tillika attributförvaltare) .... D e kora tio nsm å 1 a re och kostymordon-i natör .... • Förvaltare afmans-kostymförrådet... i j i) F. Ablgrensson.......... » C. A. Hoffman (bo-| ställsrum: 3 och kök)Förvalt. af frun Nuva-rande Före- | slagen timmerskostym i lön. lön. förrådet.......... .ifröken A. C. Elfström (boställsrum: 2 och kök) 1,000 1 ' _ D:o dekoration» förrådet och brandredskapen hr P. H. Grundström (tillika verk- och maskinmästare)................... 1,725 1,800 D:o belysnings-materielen......... » F. W. Carling (boställsrum : 2) .... 1,250 j_ » A. Lilliander .... 500 utgår. Kontrollanter. . J » C. J. Albion (tillika »skrifvare», bost. 2 rum) 1,4501 utgår. fröken B. Silfversparre... 600; 400 Biljett- 1 » E. Johansson......... 450 400 försäljerskor....* » M. Hoffman .... 325 400 1 » E. Carling .... 275 400 Biljettryckare ... hr J. J. Wahlström (tillika portvakt)........... 700 i I Kanslivaktmästare » C. Johansson (bost.: 1 rum och kök) .... 500 » C. M. Booberg (tillika »skrifvare») .... 750 » T. Nilsson................. 500 utgår. Ordonnanser...... » Th. Nilsson.............. 390 . , » E. Rosengren............ 500 — » J. Pettersson .... 500' utgår. » A. Fröling .... 500 utgår. Maskinmästare ... » S. Malmberg (Dram. teatern; tillika förvaltare af dekor.-förrådet) 1,100 Mekanikus........ » P. F. Lindström .... 1,000 — t Maskineriarbetare » 0. Ternström (Förman) 660 — Gasraästare.......... » F. 0. Brandt............ 1,100 6501Nuva- rande lön. Före- slagen löu. Gaständare .... hr E. G. Dahlström....... hr A. L. Enbom.......... » C. G. Felldin........... 500 500 500 — » J. Kluram .... Fru U. Lundh............... 500 300 — Förrådsbetjenter hr J. R. Sundberg........ 970 » P. Nilsson................. 500 » P. 0. Wallberg.......... 660 Svan (tillika ordonnans) Hörnsten .... 000*) oooo 300 utgår. utgår. utgår. Förvaltare .... » C. M. Stenqvist .... Attributmålare. ... [» G. Hermansson.......... 840 fröken J. Östberg .... 750 Förrådsbiträden. < » G. Dytz .... 468 utgår. utgår. utgår. » A. Sjöberg............ » M. Siögrren........... 600 300 FÖrrådsskrifvare < " J o .... » E. Sundin............ 200 l Föreståndare för manskostymför-rådet (Skräddare) t D-.o fruntimmers ' d-o hr C. A. Malmsten........ » M. Jercll................. 1,150 720 Brandmästare. » A. G. Rickberg (bost. 2 rum)..................... 650 Perukmakare........ Snickare (Förman) Skräddare............ » F. W. Fahlstedt » E. Lindblom............. 400 165 — » C. Branting.............. 150 C. Almgren.................... 288 utgår, utgår, utgår, utgår, utgår. | utgår. A. Lundblad................. 288 Städerskor........ A. Lundgren................. 288 E. Norberg..................... 288 | Husdräng............ B. Svensson .... D. Östergren................. 360 360

*) Åtnjuter icke lön på stat.Nuva- rande lön. Före- slagen lön. Lyriska scenen. Sångare.............. hr 0. Strandberg........... 2,100 1,500 » R. Walin (tillika »biträdande kormästare») » C. J. Uddman .... » .... 4,350 4.000 2,750 4.000 4.000 5,200 3,975 7,650 1,575 2,050 6.000 3,500 2,250 5,600 2,000 8,000 775 1,500 » .... » .... » B. A. Lundbergh ...... » G. Sandström .... 2,000 3.000 3.000 » .... » A. W. Dahlgren........ » .... » A. Willman........... JD .... » F. Arlberg .... 3.500 6,000 1.500 2,000 4.000 2.000 2,000 5.000 1,500 7.000)) .... » 0. Arnoldsson........... » .... » V. Sandstedt .... » .... » G. R. Ohlsson........... n .... » C. Behrens................ h .... » M. Weiss.................. i) .... » H. Torsslow.............. » .... » L. Labatt.................)) .... » F. Ambrosi .... Sångerska.......... fru L. Michaeli.............. n .... fröken W. Fundin.......... » .... fru C. Strandberg.......... 4.000 3.000 1.575 2.575 1.000 1,250 700 » .... fröken G. Lublin........... 2,000 1.500 1.500 » .... » A. Jacobsson..... » .... » H. Harling .... » .... » E. Lundeqvist » .... » J. Memsen.......... 1,200 » .... » W. Söhrling......... f hr C. Thorsell................ 1,500 2,150 1,100 Repetitörer........i » J. Dente (tillika orkesteranförare) .... 2,000 1,000 SufflÖr............... » F. M. Björklund.........Dramatiska scenen. Nuva- rande lon. Före- slagen lön. Skådespelare n ...... hr N. W. Almlöf .... » W. ^vmssoii .... » G. 1)ahl(jvist .... » S. 1 (»Mlin .... ! 3,75< > l.sno 4,230 2,5öo 2,000 utgar. 4,500 : » J. Jolin tillika föreståndare för elevskolan) » E. M. Swartz............)) G. Norrbv . . 4,725 4.550 2.250 utgår. 4,50<) 2.01 >o » ...... » H. G. Broman ...... 3,(MJO 2,ooo n .... » Å. W. J. Elmlund .... » V. Hartman.......... » G. Kinmauson .... 3,1*75 2,100 3,000 3.750 3.750 3,50(» 2,ooo; 2,ooo » ____... » G. Fredrikson . ... » K. Almlöf .... 3.000 4.0001 2,ooo i » Å. Hanson............. . 2,öoO » W. Nvforss .... 2,400 2,000 » A. Dörmn .... 1,10() 1,200 1,200 n ...... » C. G. Callmén .... 1,100 » ...... » ...... » C. F. Lagerqvist » C. J. Sjöberff......... 2,700 Goo, 2,500 Skådespelerska ... . fru C. Wennbom...... ..... 1,725 1.500 3,000 4.500 1.500 » Z. Hedin................ r> ooo » E Hvasser .. .. 6,000 2,025)) C. Swartz .... fröken B. Boek.......... 1,800 2,075 2,100 3,000 3.750 1,500 1 » ! » A. Sandberg » G. Aberg.... .... fru H. Kinmanson___________ 2,5001 l.HOO » B. Almlcjt* ... . 2 r»ooi Sufflörer .... j fröken M. Ilamniarfeldt . » G. Dahl(|vist .... » A, Nernian .... lir A. G. AV. Iledman .. » J. F. Paul .... 1.575 l;5oo 1.575 1,500 2,225 2,500 1,110 1,000 l,0oo utgar.'Nuva- rande lön. Före- slagen lön. Orkestern, Kapellmästare ... Biträdande kapellmästare .... hr » L. Norman (tillika instruktör för sångscenen) A. Söderman (tillika Kormästare .... H. Berens .... 6,000 5,500 Orkesteranförare . » 4.000 2.000 2,200 1,600 1.500 1.500 1,000 1,200 1,000 900 800 3.000 1.500 2.000 1.500 Förste konsertmä-mästare.......... » E. d'Aubert.............. Andre » ...... » J. Meyer .... Premier-violini- 1 » » A. F. Lindroth......... J. B. Book.............. ster..............j » » » J. F. Lindmark......... J. F. Lundström....... P. A. Oppfeldt......... — [-Sekund-violini-ster-] {+Sekund-violini- ster+} .... » » G. T. Lindström ...... G. Wolter............... — » » » K. E. Lindblom .... R. J. Hagemeister . .. N. Biernacki .... 700 700 1,000 900 — 0. Tyboni .... Extra violinister/ » » » C. H. von der Burg . C. J. Stridbeck........ L. Möller................. 600 600 600 —)) A. F. Schwartz (tillika repetitör och bibliotekarie)......................... 1,800 1,000 1,250 1,800 600 Alt-violinister ... < » C. R. af Uhr...........)> C. Book (tillika repetitör) .... » J. C. Nordqvist......... Exra alt-violini- f » J. E. Gille .... ster..............\ » J. F. Uppgren.......... 550: —Nuva- rande lön. Före- slagen lön. (hr W d'Arien .... 1,200 1,400 800 Yioloncellister... \ a » J. A F. Hjortsberg....... F. Book .... — l » F Söderman .... 900 Extra violoncellis* » H Pettersson............ 900 » » A. ? M. Schuster......... Lachner.............. 1.500 1.500 1,000 900 — Kontrabasister ..) » f! J. Myhrman......... I » M Zeller .... Extra kontrabasist » TT .T. E. Gille .... 800 » L. Möller (tillika rera etitör^ .... 1,500 1,300 800 640 Flöjtister..........< » J. B. Sanvlftt......... l Extra flöjtist.______ » » C. G. Fredrikson....... A. Födoren .... — (» W. . J. T. Asp........... 500 Oboéister..........< » F. Gelhaar............... 900 » C. Lunow .... 1.500 1,100 1.500 1,200 900 640 490 l » E. Rosbeck............... I » C. Köbel .... Klarinettister.... < » F. Siöbersr .... Extra klarinet- f tister............ 1 » »)) F. C. C. W. Zimmerman ... P. Wacklin .... G. Lidman........... — I » L. Grabow .... 1,500 1,200 1,000 750 Fagottister........% » A. Köppel .... Extra fagottist .. Valdhor nister.... » » C. P. H. Skånberg......... Ökner .... — » » C. A. A. L. Kleingardt. A. Svensson... ..... 950 1,500 800 600 — »)> G. C. A. Carlström...... 0 Östman .... —i 1 Nuvn- ; rande lön. Före- slagen lön. Extra vald- f hr 0. Pettersson .... 7oo liornister ......| >) P. A. Land berg .... 440 Ö • .... » Å. H. Peipke........... 1/200 i 8oo' 8oo 400 Trumpetare |

Extra trumpetare » J. A. Rundberg... ..... » C. G. Sim dgren........ » L. 0. Tulin .... — » C. F. Billman......... 1,000 800 7oo 440 800,i Basunister.........| Extra basunist. Pukslagare.........| » F. W. Ring val i....... » Å. (). Sundaren . » F. G. Ostman___________ » 0. Köhlström... ....— » A. Eriksson............ 500 Extra pukslagare * Turkiska musi- 1 » F. G. Ostman............ » J. C. Hedin .... 500 — kanter.......... \ Ilarpspelerska Instrumentmakare » L. P. Wallius fru P. Ahmau .... 40<) 8oo — hr C. M. T. Otto 300 I Jaletten. Balettmästare Premier-dansör..... n Premier-dansös. » hr Th. Martin .... » T. Marckhl..............)> R. Sjöblom .... fröken A. Forssberg ..... ! fru H. Lund ... . 5,000 1/200 2/250 2,37 1,425 1,500 85() 850 IM)(> l,2oo 650 3.0* 800 2Jmh >' 2.0(mi l,.v>n; 1,U(K >. - ! 1 Premier-elev . 1 Sekund-dansör. .. i » .... | Sekund-dansös : » ..... fruken M. Eekhardt ...... hr F. H. Beckman .... » D. T. 0. 1 ijertzell... fru H. Hagberg .... frö k e n A. Paul sson......... n)> C. Edberg*. ... . a ..... » ; »> 0. Sandberg . » E. Sandberg . „ 800 800 —Nuva- Före-rande slagen lön. lön. Figurant .... hr J. H. Sahlberg.......... 800 _ » .... » C. G. Lindqvist .... 120 — » .... » 0. T. Stenqvist........ 120 — » .... » G. Wessling .... 550 _ » .... » C. Ekeskog............. 600 » .... » 0. Tolfström .... 600 Figurantska......... fröken L. Janzon............ 600 » .... » H. Sandberg........ 600 — » .... » J. Adler.............. 575 » .... » U. Boberg .... 550 — » .... » C. Vogel........... 550 _ a .... fru A. Hjort............. ... 500 » .... fröken H. Svensson .... 575 _ » .... » I. Berger........... 500 — » .... » C. Åkerlund........ 450 — n .... » L. Hamnberg 500 — » .... » C. Tilliander ..... 450 — » .... » S. Dahl............... 450 » .... » M. Wallin........... 400 » .... fru S. Wising............ 400 — » .... fröken E. Qvist .... 425 _ » .... » A. Kindstedt....... 350 — Tillsyn öfver ba- letteleverna . .. » J. Staflund.......... 165 _ Balettelev........... » M. Wessberg....... 300)) .... » A. Grundström 200 Kören. Underlärare hr C. J. Almgren .... 950 Korsångare.......... » K. A. Öländer.......... 750)> .... » C. G. Lundin........... 1,100 _ » .... » G. A. Blomqvist........ 750 _1 Nuva- rande lön. I Före- slagen lön. Korsångare.......... hr G. M. Öberg............ 700 _ » .... » H. J. B. Ström......... 650 — » P. E. Bauck........... 450 » .... » G. Hallberg............. 7001 i » .... » J. Jonsson. .... 550j _ j » .... » C. xV. Angberg .... 750! 1 » .... » J. E. Brinek .... 700 — » .... » F. G. Blomqvist ...... 700 — » .... » J. F. Bengtsson....... 450 — » .... » G. A. Söderholtz ..... 450 _ » .... » G. M. Westerberg ... » .... » H. E: Nordstrand...... 750 — » .... » G. Lindegren............ 650 — » .... » C. M. Bruzelius 650 _ » .... » G. 0. Wallin ...... 450 » .... j> G. P. Sten .... 650| » .... » A. F. Spångberg..... 700 — » .... » 0. F Cederlöf ..... 700 ___ » .... » G. A. Nyqvist .... 450 — Korsångerska ... fröken C. Malmström...... 750 — » ... » G. Colliander...... 65d — » ...... fru E. Skoglund .... 900 — » ...... fröken C. Sjögren .... 650 — *> .... » F. Hallberg........ 600 — » ..... » C. E. Longström 550 — n ...... » M. Lindqvist ..... 575 — n ..... fru C. Miinnich .... 550 _ » .... fröken C. Sjöholm .... 550 — » ...... » L. F. Fredriksson 450 » . ... *> I. Westman .... 375! — » fru J. Pettersson............ 650i _ » .... fröken L. Sjöberg.......... 6501 —1 Nu va- i rande 1 lön. [-Före-1-] {+Före- 1+} slairen lön. Korsångerska » fru C. Lindqvist .... 7f><) » G. Mari ii................ 650 » » » » S. J. Drijrnbrra- fröken A. Hellström ..... fru L. Klc fberg .... 6< H t 550 50() -- fröken Å. C. Lundin » S. llrnniu' .... 5< >0 150 _ » G. Wall enström .. » S. Tredin.......... 4oO 35o — n fru E. Carlsson ....ä ,) { ; > » fröken H. Sjöberg........ 350 » » A. Nilsson .... 350 » » (\ Winklersson ... 3o< * — Sånp-mnRtnrn Elevskolan. .... !hr G. A. Bero-" ....._ _ . 4,500 7 5<) i pension 1.500- — n .... Lärarinna i språk och pianospel-il in g .... — fröken IL Brooniau . . pension 750 Elev_____________....... hr J I>. F. Strandqvist » A. IIa 11 berg'.............. 700 ut *j'är. » .... 30» > uti>-är. u .... » G. Gustafsson............ 700 utgar.! » .... » W. Jacobsson............. G Oo utträr.:)> .... n C. II. Christiernsson. 3< >0 600i n , ... » C. Schoultz.......... 2< M) utgar. [ )) .... fröken H. Kindvall.........)) H. K. Tengmark. 600 4oo 800 600 n .... » T. Cirabow .... 2lo » T. Björklund 425 600 » G. Bäckström 100 300Nuva- Före- rande slagen lön. lön. Elev .... fröken H. Jacobsson ...... 200 600 » .... » S. Lindqvist........ 200 600 » .... » M. Andersson..... 200 — Särskilda pensionärer. hr 0. U. Torsslow......... 300 _ J i fröknarne S. & U. Hané, 1 f. d. biljettförsäljerskor 500 — ! 389,835 327,927

Som Ni finner, herr hofmarskalk, skulle på detta sätt inbesparas närmare 62,000 rdr, en ganska vacker summa, och detta utan att jag tror, det man ginge tillväga med mannamån om man vidtoge reduceringar, ungefärligen såsom jag här of van föreslagit. — Jag skall nu försöka gifva skäl för mina förslag:

Att ni sjelf, herr hofmarskalk, går i spetsen då det gäller den sparsamhet, Ni vill infora vid teatern, bör man väl få taga för gifvet. »Arbetaren är sin lön värd» är en sats, hvars axiomatiska natur dock först framstår, då »arbetet» och »lönen» stå propor-tionaliter till hvarandra, och med tanken riktad härpå, föreslår jag Er att nöjas med hälften af Erkontanta lön, eller med 3,000 rdr i stället för 6,000; då jag föreslår, att Ni dessutom disponerar 6 rum samt till dessa fri ved och ljusbrand, vete himlen om jag emellertid ej afviker från den der tankeriktningen, jag ofvanför talade om! Men nog af, 3,000 rdr, 6 rum samt fri ved och ljusbrand tyckas verkligen vara tillräckliga löneförmåner för Er. — Era företrädare, ända till herr Hyltén-Cavallius, ha nöjt sig med mindre, och, för att taga ett exempel från utlandet, förste direktören vid Kongl. teatern i Köpenhamn har i lön 2,000 rbdr, utan att disponera en sådan våning som Ni nu gör.

Man har i allmänhet den öfvertygelse, på tal om Kongl. teaterns n. v. sekreterare, att intresset för Kongl. teatern å högre ort står i en innerlig, om ej oupplös-lig förening med herr Hvassers qvarblifvande vid denna teaters styrelse. Icke desto mindre är jag nog djerf att föreslå, det hr Hvasser uteslutande får egna sig åt den charge, han innehar inom den intimare hofcirkeln, fullkomligt oberoende af någon verksamhet vid Kongl. teaterns förvaltning.

Ni har troligtvis, hr hofmarskalk, med en viss förundran anmärkt, att jag ansett kontrollörsembetet böra alldeles försvinna. Jag har emellertid två motiver för denna reduktion: det ena, att embetet under alla omständigheter bör indragas och de detsamma medföljande åligganden öfverflyttas på den som vederbör(förste direktören, eller, vid inträffande fall af oduglighet hos denne embetsman, intendenten, eller hvad teaterns verklige styresman nu månde kallas); det andra motivet är, att man genom en sådan indragning, som naturligtvis bör vidtagas så fort sig göra låter, skulle befria teatern från ett af dessa smygande, och derföre desto farligare sidoinflytanden, hvilka bidragit till att frambringa så sorgliga resultater. Det torde nemligen vara en känd sak, att kontrollörstj enstens nuvarande innehafvare vetat tillskansa sig ett välde inom alla grenar af teaterns förvaltning, som icke allenast är formelt otillständigt, utan äfven rent af skadligt. Denne embetsman, hvars välde stigit och sjunkit eller (i synlig måtto) alldeles försvunnit — allt efter de olika förste direktörernes större eller mindre duglighet och sjelfständighet — har under Er styrelse, hr hofmarskalk, kommit, som man säger, »riktigt upp i smöret.» Han utgör en »stat i staten», denne embetsman; — genom släpphändt-het har det ju till och med gått så långt, att i de kontrakter, hvilka under Er och Er företrädares em-betstid uppgjorts med embets- och tjenstemän inom verket, dessa ålagts att för hvarje förekommande fall rådföra sig — icke med deras rätte och ende förman: direktören — utan med kontrollören *). Ett sådant

*) Till och med i hr Bournonvilles kontrakt med Kongl. teaterns direktion förekom följande punkt:

»Alla förslag och reqvisitioner med af seende på mise en scene sko-la, efter samråd med Controlleuren, hos Directionen föredragas af Intendentenförhållande är lika absurdt, som det är nedsättande för förste direktören; det är ju nära nog detsamma som en öppen förklaring, att teaterns styresman vid afgörandet af alla förvaltnings- och ekonomiska frågor inom teatern — af tvång eller böjelse

— gör sig sjelf till en nolla inom det verk, hrars chef han är till namnet. En af Edra företrädare bröt denne embetsmans inkräktade makt med den förklaring, att »kontrollör ämnar jag vara sjelf.» Gör Ni sammaledes, hr hofmarskalk! Det skulle vara en kraftyttring, för hvilken Kongl. teaterns hela personal — från de af kontrollören med förkärlek omhuldade städerskorna ända upp till intendenten — skulle hålla Er räkning. Jag liknade denne teaterns onde genius vid en stat i staten, och jag tror att denna liknelse är fullt befogad: liksom Ni, hr hofmarskalk, är ju äfven han omgifven af ett helt kansli. Han har ju till sitt biträde (att göra hvad?): l:o) kanslibiträdet — som ej lärer sakna ett visst inflytande; 2:6) en förvaltare, om hvilken man, på skämt naturligtvis, brukar säga, att hans enda göromål består i att mäta band; 3:o) tre förrådsskrifvare (hvarför just denna titel, hr kontrollör?); 4:o) hr Dumraths helt unge son (hvarför icke upptagen i lönestaten?), som åtnjuter 300 rdrs lön; 5:o) en »skrifvare», som förmodligen hjelper förrådsskrifvarne att skrifva, då någondera af dem är upptagen af andra göromål inomhus (hr kontrollören förstår nog hvaråtjag syftar). Detta är ju en liten näpen kansli-apparat bredvid Er egen, hr hofmarskalk? Kommer så dertill, att hr kontrollören i Operahuset upptager en större våning (mot en

hyra, som mera tyckes vara till för att det icke skall kunna sägas, att han bor hyresfritt), hvilken våning bättre kunde och borde användas till boställsrum åt en eller par af de embets-eller tjenstemän, hvilkas dagliga och nästan ständiga närvaro inom teatern är behöflig.

Den nuvarande kontrollören har en lång meritlista inom »verket», men allt hvad han gjort öfverglän-ses dock af hans åtgöranden såsom negociatör mellan Kongl. teaterns styrelse och hr Stjernström rörande köpet af d. v. Mindre teatern. De 80,000 rdr, som Kongl. teatern med hög grad af sannolikhet kunde hafva inbespart vid uppgörandet af denna affär, om den negocierats med förstånd, ersättas föga af de invalider, hvilka genom kontrollörens släpphändthet följde med på köpet; och ensamt denna affär, huru fördelaktig den i öfrigt må vara för Kongl. teaterns kassa, borde för alltid hafva gjort hr Dumrath »omöjlig» att vidare nyttjas i verkets tjenst. — Andra »experimenter» inom teaterförvaltningen lemnar jag emellertid å sido, såsom gående för mycket in i detaljer, med hvilka Ni antagligen är fullkomligt obekant, hr hofmarskalk. Fråga Edra underlydande, och Ni skall erhålla bekräftelse på åtskilligt, upplysande om hr kontrollörens »ingri-pande» verksamhet. Tro mig emellertid, att denna kontrollörsstyrelse är och har varit i högsta måtto skadlig för teatern!

Såsom ett litet ä propos vid frågan om kontrollörs-tjenstens nuvarande innehafvare, kan jag icke underlåta att påpeka, hurusom kontrollörens fru — hvilken förr innehaft befattning såsom förvaltare af fruntimmerskostym-förrådet och tvätterska, men nu derifrån tagit afsked

— enligt mig lemnad uppgift af personer, hvilkas trovärdighet jag icke kan sätta i tvifvelsmål — åtnjuter en pension af tillsammans 900 rdr. Jag vet ej under hvilka poster denna pension, för så vidt den utgår från teaterkassan, är maskerad; men den är, så vidt jag kunnat finna, ej upptagen i direktionens uppgift till bevillningsberedningen. Förhållandet anföres emellertid såsom ett bevis på vissa personers förmåga att bereda sig fördelar, hvilka icke stå i skäligt förhållande till deras ådagalagda förtjenster. Det kan icke förnekas, att reflexionerna, om någonsin, här göra sig sjelfva, då man sammanställer detta pensionsbelopp med uppgifterna om två andra, hvilka jag nu har framför mig: O. U. Torsslow 300 rdr; biljettförsäljerskorna Hané 500 rdr. Sådana inkonseqvenser — att icke säga något värre — äro följden af kontrollörs-styr elsen, hr hofmarskalk!

Mot de till teaterns läkare utgående årsarvoden har jag ingen invändning att göra, men skulle, »på

3förekommen anledning», vilja föreslå, det läkarebetyg, för att vid det något afseende skall fästas, bör vara utfärdadt af eller åtminstone attesteradt utaf någon af Kongl. teaterns egna läkare.

Mot fortsatt utbetalande af ett arvode af 2,000 rdr till en litteratör kan icke vara något att anmärka; dock under vissa vilkor: antingen, att det nuvarande löneberäkningssättet förändras, eller ock, att vilko-ren deri punktligt uppfyllas. Man har nemligen sagt mig, att i den nuvarande arbetande litteratörens löne-vilkor ingår, att han mot ett arvode af 20 rdr akten skall öfversätta 50 akter om året. För att inse, att detta vilkor icke uppfylles, behöfver man ej vara djupt invigd i förhållandena; ja, man påstår till och med, för att anföra ett exempel, att nu ifrågavarande tjen-steman ett år endast öfversatt 13 akter. Jag tror mig emellertid veta, att detta icke inverkar på lönens utbetalande till dess fulla belopp. De felande akterna öfverföras på restlängd, hvilken naturligtvis skall in-drifvas — i en framtid, så långt aflägsen som möjligt. Klandret gäller emellertid icke befattningens nuvarande innehafvare, hr Hedberg, hvars arbetsamhet och redlighet äro tillräckligt och väl bekanta, utan den styrelse, som uppgör ett kontrakt, hvilket mången gång torde blif-va hardt när omöjligt att uppfylla. — Då jag bibehållit lönen vid dess nuvarande belopp, ville jag dock dervid hafva fåstadt ännu ett vilkor, neml., att litteratören medundervisning och handledning i deklamation tillhanda-går nybörjare inom teatern, hvilka deraf kunna vara i behof, och hvarom närmare i efterföljande epistel.

Då herr Key under teaterfrågans diskussion i Andra kammaren uppbyggde den bekanta sarkastiska klimax, på hvars spets Kongl. teaterns sekreterare framställdes till åhörarnes förnöjelse, fick kanslibiträdet Ekstrand tjena till grundval. Herr Ekstrand lärer tillfredsställande sköta sin befattning; men af skäl, som ofvanför antyddes vid behandlingen af »Dumrathiana», föreslås, att herr E. utrangeras.

Regissörerna, herrar Josephson och Sundberg, uppbära lön äfven som aktörer. Under de sednaste åren har likväl

förhållandet varit sådant, att den förre aldrig och den sednare högst sällan uppträdt i någon roll. Den lilla minskning, jag föreslagit i deras löner, må således ej anses obefogad. — Deremot ville jag föreslå, att Ni, herr hofmarskalk, af de många rum i Operahuset, hvilka nu disponeras af för teatern onyttiga personer, ville tilldela några åt herr Josephson, hvars tjenst som regissör vid Stora teatern är af den f maktpåliggande art, att den fordrar hans närvaro inom / teaterns murar snart sagdt både natt och dag.

Dekorationsmålaren och kostymordonnatören Ahl-grenssons lön finner Ni i mitt förslag förhöjd till 4,000 rdr från 2,300. Lönen för dekorationsmålaren bör naturligtvis vara beroende af det arbete, han uträttar;men jag har ansett, att denna vigtiga posts nuvarande talangfulle innehafvare bör vara garanterad en årlig inkomst af minst den summa, jag angifvit. Verkliga talanger måste honoreras något så när efter förtjenst; i annat fall riskerar man, att de söka sin utkomst på annat håll. Såsom jag i ingressen till denna epistel angifvit, har jag icke fästat något afseende vid de uppsägningar, hvilka från direktionens sida redan lära skett. I fråga om herr Ahlgrensson måste jag dock frångå denna princip, derför, att hans af Er till-ämnade aflägsnande från teatern för denna skulle medföra en, för närvarande åtminstone, oersättlig förlust. Jag har mig väl bekant, herr hofmarskalk, att impulsen till detta mer än obetänkta steg icke utgår från Er — ehuru äfven Ni i Er mån ej underlåtit att göra herr Ahlgrenssons ställning inom Kongl. teatern så obehaglig så möjligt —, utan från Er eller rättare teaterns förutnämnde »onde genius», hvilken i möjligaste måtto vill »rensa verket» från personer, hvilka dels ega förmåga att kontrollera de dumma missgrepp, som der förekomma, dels ega nog mod och oforskräckthet att ljudligt gifva sina åsigter tillkänna om ställningar och förhållanden.

Herr Lilliander står upptagen såsom »kontrollör», med 500 rdrs arvode. Hans kontrollering består i att hafva uppsigt öfver, att vaktmästarne ej insläppa obehöriga personer i salongen o. d. Detta är väl ej attbetrakta uteslutande såsom en sinecur; men jag är förvissad om, att dussintals personer, både raskare och mera skarpsynta än man kan begära af en man vid herr Lillianders år, skulle erbjuda sig att gratis eller ock för ett högst ringa arvode åtaga sig hvad herr L. gör vid Kongl. teatern. Herr Lilliander lärer dessutom vara i den ekonomiska ställning, att han ej behöfver betrakta Kongl. teatern såsom något slags pensionsinrättning, hvårföre jag föreslagit, att de 500 rdr, han uppbär vid Kongl. teatern, användas till nyttigare ändamål.

Orsaken till, att Kongl. teatern belastar sig med underhållet af herr Albion och fröken Dytz torde vara svårt att fullt tillfredsställande förklara. Dessa båda personer hafva ej uppoffrat sina år och krafter till Kongl. . teaterns nytta, utan till Mindre teaterns, då denna egdes af herr Stjernström; och det är minst sagdt ogrann-laga af Kongl. teaterns direktion att betaga herr j Stjernström tillfälle att af sitt öfverflöd dela med sig åt två gamla trotjenare, som släpat ut sig i herr S:s tjenst.

Bilj ettforsälj erskorna ha lika arbete och lika ansvarighet och böra således äfven uppbära lika lön. Jag har derföre föreslagit, att de alla fyra uppbära hvar och en 400 rdr. Det blir en sänkning för två och en förhöjning för två af deras nuvarande löner.

Att vid teatern finnas för många »ordonnanser» anställda torde vara temligen tydligt utan vidare mo-tivering, och jag har derföre utrangerat ett par. Att t. ex. med 500 rdr aflöna särskild > utkörare» för Stora teatern, då med en lika stor summa aflönad dörrvakt finnes, tyckes stöta väl mycket på slöseri.

Att vid teatern finnas anställda ej mindre än 5 städerskor med en sammanräknad lön af 1,512 rdr (förutom ett boställsrum), synes mig vara orimligt, då jag tänker på hvad städningen vid andra teatrar kostar. Fattas bara, att man också tillsatte en kontrollant öfver städerskorna, en förvaltare för skurtrasor, viskor och damborstar — en sådan tjenst skulle medföra trägnare göromål än mången annan inom verket

— men hvem vet hvad som kan hända en vacker dag! Under den nuvarande kontrollörsstyrelsen kan man vänta sig allt i den vägen. Emellertid vågar jag föreslå, att städningen, såsom förr vid Kongl. teatern varit brukligt, öfverlemnas på entreprenad åt någon inom huset boende tjensteman eller betjente, mot t. ex. 1,000 rdr och fri dispositionsrätt öfver städerskornas rum; på dessa vilkor bör städningen kunna fås verkställd.

»Husdrängen» Östergren har jag ansett böra utgå af samma skäl som tvenne andra från hr Stjemströms tid ärfda,

lefvande inventarier. Dessutom, att vid Dramatiska teatern aflöna både husdräng, portvakt och inspektör, synes dock vara något för starkt!

Då jag sist bland »embetsmännen» nämner »inspektören» och »litteratören» Wijkander, sker det emedan jaganser hans »thun och treiben» vid Kongl. teatern så att säga kröna verket på det onödiga embetsmannakotteriets tillvaro derstädes. »Vänskap är en planta, alltför svår att finna®, för att man skulle ogilla frih. v. Stedingk der-för, att han förhjelpt hr Wijkander till en så angenäm och beqväm befattning som görligt var, om icke detta skett på teaterkassans bekostnad. Och för sina 2,000 rdr och, mot den obetydliga hyran af 300 (?) rdr, sin disponerade charmanta våning i Dramatiska teatern med utsigt åt Carl XIII:s torg — hvad uträttar hr Wijkander månne för något i teaterns tjenst? Som litteratör har han ju särskildt öfversättare- och forfat-tare-arvode förhvarje stycke, han öfversätter eller skrif-ver för Kongl. teatern, och för de retoucheringar, han verkställer, der han så anser behöfligt, å de dramatiska arbeten, hvilka af andra personer verkställas och blifva antagna till spelning vid Kongl. teatern, tager han särskild betalning — man vill veta till och med ganska rundlig betalning —, hvilken afdrages från dessa personers arvoden. Att med 1,500 rdr betala en litteratör, för det han skall vara redo att åtaga sig arbeten, för hvilka han dessutom får särskildt betaldt, tyckes väl vara bland det mest abderitiska, som kan förekomma äfven inom Kongl. teaterns förvaltning. Som »inspektör» utvecklar hr Wijkander den negativa förtjensten att hvarje afton utdela fribiljetter åt enskilda vänner och bekanta; — och allt hvad man föröfrigt kan uppspåra om hr Wijkanders verksamhet är, att han sköter sitt sorgfria väsen samt vid de fester, som af en eller annan anledning arrangeras vid Kongl. teatern, i djupaste underdånighet föreslår Hans Majestät Konungens skål, d. v. s. att han, för att tala med fru Lenngren, endast

»är en lem i Par Bricoll

och nyttjas vid parentationer.»

Jag anser med största skäl, att hr Wijkander både i sin egenskap af »inspektör» och »litteratör» bör utgå ur Kongl. teaterns stat. Kongl. teatern är tillräckligt betjenad med en litteratör, helst det är ett faktum, att de flesta litterära arbeten för Kongl. teatern på de sednaste åren icke utförts af teaterns egna litteratörer, utan af andra; och den hänsyn, man skulle vilja taga, om fråga vore att bibehålla hr Wijkander såsom litteratör vid Kongl. teatern, till, att hr W. vore en utmärkt litterär förmåga, förtjenar verkligen ej vara stor, då man tänker på, bland annat, hans behandling af Schillers »Fiesco.» *)

) Sedan ofvanstående var skrifvet, har jag dock erfarit, att Ni, hr hofmarskalk, — förmodligen på det hr Wijkander ej måtte gå alldeles fåfäng, hvilket ju alltid lär mycket ondt — lärer använda honom såsom »skrifvare» på Edert kansli, ja, man påstår till och med, att Ni uppdragit åt hr W. att reglera den nya lönestaten för Kongl. teaterns snjettev!Se här, hr hofmarskalk, ett förslag till styrelse, sådan jag tänkt mig att den ungefär skulle kunna vara sammansatt:

Direktör (6 boställsrum i Operahuset)....... Intendent *) (hr Dumraths våning i d:o) .... Intendentens biträde (2 boställsrum i d:o) . Litteratör.. 3.000. 4.000. 1.000. 2,000. Rdr 10,000. Skri/vare... Kanslivaktmästare (1 boställsrum i Operahuset)... 500. 500. Rdr 1,000.

Summa summarum således 11,000 rdr. Styrelsen med biträden kostar nu 16,300 rdr (hr Dumraths kanslipersonal oberäknad); således skulle på detta sätt in-besparas 5,300 rdr. Hvad göromålens fördelning inom

Såsom betecknande för den nu rådande allmänna opinionen om teaterstyrelsen, anser jag i sammanhang med ofvanstående förtjent af att anföras, det jag från mer än ett håll med fullt anspråk på tillför-litlighet hört uppgifvas, att direktionen skulle vara betänkt på att låta hr Wijkander efterträda hr Josephson (hvilken uppsagt sitt kontrakt) såsom t. f. intendent och regissör, och ordonnansen Booberg andre regissören och förvaltaren Holmgren (hvilken af styrelsen blifvit uppsagd). Att ett dylikt rykte kan vinna någon skymt af trovärdighet synes mig, som sagdt, betecknande, och af detta skäl har jag anfört detsamma, ehuru man naturligtvis får antaga, att det saknar någon verklig grund.

*) Kamrer Törners löneförhöjning är föreslagen endast under förutsättning, att han skulle komma att uppfylla den af mig föreslagna intendentens tjensteåligganden.denna fåtaliga styrelse beträffar, har jag tänkt mig den ungefär sålunda: Direktören, hvilken jag förutsätter alltid bör ega nödig fond af hithörande estetisk bildning för att vara sin plats vuxen, handhafver sjelf, med biträde af litteratören, styrelsen i hvad som rör det litterära och estetiska. Yid hans sida står intendenten såsom förvaltare af teaterns ekonomi (»inspektör», »kamrer», »kontrollör» och »kassör» i en person). Som hans göromål äro trägna och mångfaldiga, har jag till hans disposition ställt ett biträde samt en skrifvare. Att på intendentens plats måste sättas en man med hufvud, omdöme och arbetsförmåga är gifvet; likaså måste till hans biträde alltid utses en person, duglig, driftig och pålitlig, af hvilken han kan hafva verklig nytta. Så enkelt har jag tänkt mig att en teaterstyrelse bör och kan organiseras. Vicevärdskapet (»inspektörsskapet») vid Dramatiska teatern har jag tänkt mig lämpligen kunna öfverflyttas på nuvarande l:ste regissören för samma teater, hr Sundberg, mot erhållande af den våning i samma teater, som hr Wijkander nu bebor. Att närmare utveckla detaljerna af mitt förslag ingår icke i planen för dessa små epistlar; möjligen blir jag en annan gång i tillfälle dertill.

Bland de föreslagna reduceringarne af sujetternas löner observerar Ni först en nedsättning till 1,500 rdr å hrr Strandbergs och Walins löner. Jag förmodar, att Ni ej anser dessa summor för stora såsom ettslags pension för lifstiden åt dessa båda artister, som under åratal uppehållit vår lyriska scen; och det är af fullaste hjerta jag beklagar, att det är ett fattigt land och en fattig teater, som ha att uppfylla tacksamhetens skuld till dessa båda en gång så lysande stjernor på den svenska konstens himmel. — En särskild orsak medverkar till förslaget att nedsätta hr Walins inkomster: hr W. står visserligen upptagen såsom »biträdande kormästare», men under hela den tid, han innehaft denna befattning, har han, mig veterligen, ännu ingen gång tjenstgjort.

Fru Hvasser samt hrr Dahlqvist och Swartz äro här ofvan ställda i samma rangordning såsom konstnärer och af detta skäl har föreslagits en lika lön för dem. De lifstidskontrakter, dessa tre artister hafva vid teatern, vet jag ej ställa hinder i vägen för jemkning af deras löner.

Af samma skäl som ofvanstående har jag satt fru Almlöf samt fröknarna Nerman och Sandberg lika. Att lönen till hr Almlöf i förslaget höjts har tre orsaker: l:o) den nedsättning — jag tror fullt berättigad — af hans frus lön, jag föreslagit; 2:o) den utmärkta plats, hr Almlöf intager såsom konstnär; och 3:o) den nytta, han gör teatern, för hvars repertoir han i närvarande stund är snart sagdt oumbärlig, denna repertoir må ställas vare sig inom farcens eller inom sorgspelets område.Då för Stora teatern en sufflör anses nog, bör väl Dramatiska teatern kunna äfven nöja sig med en; hvarföre jag föreslår hr Pauls afskedande.

Inom kapellet torde, med undantag af ett par mindre nedprutningar för de högst aflönade tjenste-männen, några synnerliga besparingar icke böra eller kunna åvägabringas, förutsatt, att operan, såsom hittills, hos oss på ett värdigt sätt skall upprätthållas. Der-emot är en jemnare fördelning af lönerna af behofvet påkallad — och i vissa fall någon förhöjning — samt derjemte en annan grund för löneberäkningen ochbe-fordringarne inom kapellet, på det att icke det förhållandet måtte få fortfara, att tjensteåren, icke skickligheten, bestämma lönegraden. Genom denna bestämmelse inträffar stundom det abderitiska förhållandet, att talangen under åratal kan få stå tillbaka för medelmåttan, och detta icke endast i pekuniärt afseende; ty i sammanhang med stadgandet om lönegraderna, finnes äfven i reglementet för kapellet föreskrifvet, att i de olika stämmorna förekommande soli skola utföras af den äldste i stämman. Följderna af ett dylikt högvist stadgande låta lätt tänka sig, och det är icke längesedan (vid operetten »Sylvias» uppförande) man hade ett i öronen fallande bevis på olämpligheten af detsamma.

Inom Dramatiska teaterns orkester synes deremot en icke så liten inbesparing kunna och böra göras.Man har i en för icke länge sedan synlig tidningsuppsats om teaterförhållandena föreslagit, att denna orkester borde helt och hållet indragas. Så långt vill jag dock icke gå. Jag tror icke, att vår publik skulle finna sig rätt belåten dermed, synnerligen då foyéer saknas. Hvad deremot kunde föreslås, vore, dels, att orkesteranförarelönen nedsättes, såsom här ofvan är an-tydt, dels, att orkestern reducerades till samma storlek som den på Södra teatern (stråk-qvartett och piano). Det vore tillräckligt »i hvardagslag»; och då större musikpjeser någon gång på denna scen förekomma, kunde man ju låna fyllnadsstämmor »deruppifrån». Med en sådan indragning skulle troligen icke

någon — med kännedom om teatrarnes nuvarande ekonomiskt förtviflade ställning — förklara sig missbelåten. Att besparingen för teaterkassan ej blefve så ringa, framgår deraf, att kostnaden för en liten god orkester, ungefär sådan som t. ex. Södra teaterns, ej uppgår till mer än högst 40 rdr per afton, skicklig anförare inberäknad. Man fäster dessutom i allmänhet ej så synnerlig vigt vid mellanaktsmusiken; i alla händelser vore man helt visst mera belåten med en mindre orkester, som skötes vål, än med en stor, hvilken, såsom nu är förhållandet, handhafves med en i öron och ögon fallande lojhet.

Balettmästaren Martin och hans verksamhet vid Kongl. teatern tror jag med skäl skulle kunna görastill rubrik för ett särskildt kapitel af samma teaters historia under de sednare åren. Tid och utrymme tillåta icke att behandla detta ämne så utförligt, som det förtjenar; emellertid torde Ni, hr hofmarskalk, dela min åsigt derutinnan, att hr Martin är en af de relativt tyngsta bördor, som frih. v. Stedingk — till på köpet, och olyckligtvis, för en tid af flera år, 7, om jag minnes rätt — bundit vid teaterns redan förut tungt nog belastade budget. — Vår teaterpublik har aldrig visat någon synnerlig förkärlek för baletten såsom en fristående gren af skön konst — man har betraktat densamma såsom en »Musernas ask-unge» — såsom ett staffage till operan. Försök att leda denna smak i en annan riktning hafva gjorts af talanger — men misslyckats. Och nu är likgiltigheten för baletten större än någonsin. Detta förhållande finner sin förklaringsgrund deruti, att i spetsen för baletten står en man, som totalt saknar förmåga att lyfta dess anseende såsom skön konst. Det oaktadt åtnjuter denne tjensteman ett oskäligt högt honorarium! Men ej nog härmed; ehuru man klarligen bort kunna inse hans olämplighet såsom balettmästare — man täcktes observera skiljnaden mellan balettmästare och instruktör för baletten — hafva betydliga summor offrats på uppsättandet af sådana machverk som »Robert och Bertrand», »En karnevalsafton», »Blommor och bin» *) och hvad

*) S&som stöd for detta omdöme, som kanske kan tyckas mängen för hårdt, tar jag mig friheten meddela Boumonvilles, hvilken vä)de nu må heta, dessa »uppvisningar i dans» i förening med »föreställningar i den högre magien», hvilka tilläg-

torde få anses såsom auktoritet i dylika frågor, mördande kritik öfver en af hr Martins här ofvan omtalade s. k. baletter:

»Man hade i Shakespeares »Midsommarnattsdröm» sett små elfvor travesterade såsom allehanda naturföremål: senapskorn, mal o. s. v.; och nu fann man på att framställa en bisvärm som motiv till en pan-tomimisk handling 1 Det var icke på skämt, utan på fullt allvar, som en skara dansöser, med köttfärgade trikåer och sprötiga krinoliner, skulle föreställa de honungssugande insekterna; de hvitklädda nymferna voro riktigt nog försedda med känselhorn af silfver, gyllene strimmor på bröst och rygg och — för anständighetens skull — satt den skarpa gadden på fingerspetsarne. Det är påtagligt, att balettens npphofs-man icke haft det ringaste begrepp om öfvergången från maskerad till scenisk framställning.

Efter 24 minuters dans, hvars enformighet förlänade det hela cn obeskriflig längd, framrullar en kolossal bikupa, hvilken delar sig i skif-vor, liksom en melon, och försättes i kringsvängande rörelse genom en för åskådaren osynlig trampqvarn. Från alla sidor framsvärma nu de glada insekterna och baletten slutar under en fyrverkeri-applåd.

Detta kan ju tyckas mången vara lustigt nog, ja, till och med sinnrikt; men att midt under detta svärmande en herde, en lefvande mansperson, blir förälskad i bidrottningen och, sedan han blifvit »ge-uomprickad» af de näsvisa svärmerskorna och dansat en anslrängande pas des deux, firar sitt bröllop med den pikanta skönheten, det är efter min tanke höjden af galenskap. På denna s. k. idé bortslösades åter åtskilliga tusentals riksdaler, ständigt i hopp om en »rusning», hvilken, till heder för den sunda smaken, äfven denna gång kom förvän t-

ningarne på skam.-–— Om än fabeln har sitt berättigande och

kan låta en ungersven dö af kärlek till en sylfid, en elfva eller en hafs-fru, så går dock det fantastiska väl långt, då en skalmejblåsande herde blifver lyckligt förmäld med en insekt! Här uppställa sig nu två alternativer: antingen antagas dessa löjligheter tillhöra balettens väsende, och då är begreppet förvirradt, eller framkalla de afsmak hos

publiken och länsning i teaterkassan, och då kastas skulden mipdre på eo styrelse, som saknar smak, än på baletten såsom konstart.»gas namn, heder och värdighet af baletter. Och detta sedan hr Bournonville förgäfves försökt att genom sina genialiska skapelser ingifva vår publik smak för hvad baletten, lemnad åt sig sjelf, kan åstadkomma . . . .

— Jag har emellertid, som sagdt, anledning förmoda, att Ni, hr hofmarskalk, i det närmaste delar mina åsig-ter om nu ifrågavarande tjenstemans minst sagdt skef-va ställning inom verket, och att Ni derför billigar den föreslagna lönenedsättningen, derest den möjligen låter sig göra. Med detta belopp anser jag en skicklig instruktör vara väl betald.

Att vår förnämsta karakters-dansös, fru Lund, erhåller en liten förhöjning i lönevilkoren, förmodar jag Ni ej ogillar — helst då man ser, att fru Lund för närvarande åtnjuter mindre lön än en*af balettens elever, lilla fröken Eckhardt. Denna sednare må ger-na för sina goda anlag och redan uppnådda skicklighet bära titeln af premier-elev; men då fröken Eck-hardts lön bestämdes till 1,500 rdr, har den verkande orsaken härtill helt visst ej varit så mycket hennes anlag och skicklighet som ej mer hennes egenskap af hr Martins fosterdotter. Nedsättning i fröken Ers lön anser jag vara fullkomligt på sin plats.

Hvad kör- och balett-kårerna beträffar, ha de allra flesta af dess medlemmars löner i mitt förslag bibehållits vid deras nuvarande belopp. Såsom ett önsknings-mål ville jag dock ha framhållit, att ingen vid dessastater måtte erhålla lägre lön än 500 rdr. Af flera skäl, som här ej behöfva närmare utvecklas, men hvilka man lätt förstår, skulle helt visst Kongl. teaterns anseende härutaf mycket vinna.

Orsakerna till förslaget om hr Bergs och fröken Broomans tillkommande löners utgående endast i form af pensioner skola närmare utvecklas i nästa epistel, då jag kommer att orda litet närmare om den s. k. elevskolan.

De flesta qvinliga eleverna visa alla mer eller mindre anlag, äro ofta använda i mindre roller och tre af dem, fröknarna Ringvall, Jacobsson och Lindqvist, hafva dessutom under detta spelår vid sig fästat goda förhoppningar — jag har derföre föreslagit någon förhöjning i deras nuvarande oproportionerligt låga löner.

Samtliga manliga eleverna lära deremot, med undantag af hr Christiernsson, ej lofva blifva något öfver den dramatiska medelmåttan och böra derföre af-skedas och tillrådas att med första öfvergå till de mindre teatrarne eller, helst, återgå till de borgerliga yrken, som de kanske aldrig bort lemna. Om några år skulle en sådan återgång måhända vara omöjlig och Kongl. teaterns elevskola återigen ha på sitt samvete att ha dragit personer, som kunnat bli nyttiga medborgare inom andra områden i lifvet, in på lättjans och sysslolöshetens mark.Alla de öfriga förslagen till nedsättningar i lönerna utgå endast och allenast ifrån den åsigten, att hvar och en inom Kongl. teatern bör finna sig manad att göra så stora personliga uppoffringar som möjligt, för att bidraga till det helas återförsättande i ett normalt skick. Det är bättre, att teaterpersonalen uppoffrar något nu, än att förhållanden i annat fall kunna uppstå, som i sitt sköte skulle bära ett ödesdigert: för sent!

Det finnes åtskilliga kontrakter, dem mellan teatern och fröknarna Sandberg och Harling, hrr Swartz, Arl-berg och Elmlund samt måhända ett par till, som innehålla den bestämmelsen, att suj etten må, utom sin fasta lön, uppbära en viss summa, varierande, som jag tror, mellan 60 och 20 rdr, för hvart dess uppträdande. Garanti är dessutom lemnad, ätt sujetterna i fråga skola få uppträda ett visst antal gånger under spelåret. Man är verkligen tveksam om livad namn man skall tillägga detta arrangement. Är det rimligt, att en suj ett, utom sin rundligt tilltagna lön och utom de s. k. flitpenningarne, skall uppbära särskild betalning för hvar gång han spelar? Jag tror, att endast ett svar kan lemnas härpå; och en förändring i detta förhållande, som både frih. v. Stedingk och Ni sjelf skapat, bör väl falla af sig sjelf, att den verkställes så fort sig göra låter.Jag har hört berättas, att Ni, hr hofmarskalk, förklarat Er sinnad att borttaga de s. k. flitpenningarne. Detta skulle otvifvelaktigt helsas med stort bifall ej blott utom teatern, utan äfven af dem bland dess sujetter, som vilja se saken opartiskt och från dess rätta sida. Det absurda uti, att samtliga teaterns sujetter, hvilka hafva lön för det de uträtta i teaterns tjenst, dessutom skola åtnjuta sportler: skådespelare 2 rdr och elev 1 rdr pr akt, ligger i klar dag. Dertill komma alla dessa intriger, detta roll-monopolium, detta tillbakasättande af vissa sujetter och framskuffande af andra favoriserade m. m. m. m., som flitpenningar-ne föra med sig, till föga fromma för både konsten och kamratandan, samt icke minst till

svårighet för direktören, och hvarom man skulle kunna, som Jovial säger, »sjunga en visa», som räckte hela broschyren igenom. Jag anmärker endast i förbigående den ojemna fördelning, som den hittillsvarande grunden för utdelandet af flitpenningarne åstadkommer* och vill till sist nämna, att flitpenningarne vid Kongl. teatern under sistförflutna spelår, 1866—67, utgjorde den betydliga summan af 38,440 rdr 50 öre.

Man har anmärkt, att af dessa flitpenningar bekosta sig sujettema sjelfva perukmakare- och skräddarebiträde; men denna omkostnad är så ringa, knappast 1 rdr, mot hvad suj etten får för aftonen, i lyckligaste fall 10 rdr, att teatern bör finna det för sigofantligt mycket fördelaktigare att sjelf bekosta sujet-terna ofvannämnda hjelpredor i klädlogerna, förutsatt naturligtvis att flitpenningame upphörde. — Vidare har man såsom skäl för flitpenningarnes bibehållande anfört de dyrbara toiletter, isynnerhet teaterns damer anse sig böra uppträda i. Men om intet annat vore, som talade för denna extra inkomsts upphörande, vore detta tillräckligt för hvarje den sanna konstens vän att ifrigt påyrka nämnde upphörande, om man neml. på så sätt kunde i viss mån sätta en gräns for det oerhörda slöseri i klädsel, som på sednaste åren inrotat sig vid Kongl. teatern vid hvarje »civil» pjes, och som gör, att man är färdig kalla damernas utstyrsel hellre för »kostym» än »toilett.» Får det längre fortfara så som det hittills gjort, är fara värdt, att scenen förvandlas till ett modemagasin ä la Parisienne.

För några år sedan — det var under frih. v. Ste-dingks regime — uppsprang det hugskottet i en af de mest framstående dramatiska q vinliga sujetternas lilla hufvud, att det kunde vara godt och beqvämt att på teaterns bekostnad få åka till och från spektaklet. Frih. v. Stedingk, alltid artig mot damerna, insåg naturligtvis genast lämpligheten häraf; men icke kunde man göra ett så i ögonen fallande undantag för en sujett

— det gick naturligtvis icke an —; men man kunde ju låta hemta och hemföra alla de qvinliga premiersujet-terna. Vid nogare besinnande fann man, att denna lillautgift väl kunde medföra sina stora fördelar: man skyddade ju sujetterna för förkylningar och undanröjde i och med detsamma till en del en tidt och ofta återkommande anledning till rubbningar i repertoiren. Dessa 1,000 rdr — förutom 50 öre pr afton till den »ordonnans», som fungerar såsom andre man på kuskbocken —, som den lilla artigheten troligen nu kostar om året, kunde på intet sätt sägas vara bortkastade pengar — långt derifrån. Ni, hr hofmarskalk — äf-ven Ni ridderlig mot könet — är naturligtvis af samma tanke. Icke så jag — af sparsamhetsskäl. Måtte våra älskliga primadonnor förlåta mig detta! De flesta premiersujetter hafva betydliga löner; månne det då kan anses obilligt att påyrka, det den, som af en eller annan orsak vill åka från och till tjenstgörings-stället, sjelf betalar denna beqvämlighet? Skulle teaterns affärer en dag komma på den punkt, att debet och kredit vilja gå ihop, skall jag vara den förste att föreslå återinförandet af den nu öfverklagade hemtnin-gen i hyrvagn.

»Biljettpriserna äro för höga!» — det är en klagan, som man tidt och ofta hör, och i hvilken jag till fullo instämmer. Det är en gammal sats, att billiga priser skapa publik; men Kongl. teaterns styrelse tyckes lefva i okunnighet om detta förhållande, som man sednast under denna vinter sett bekräftadt hos Dramatiska teaterns nära granne och konkurrent: »Nyateaterm. Hvilken talisman är det månne, annat än det låga inträdespriset, som afton efter afton fyller denna teaters salong — trots de i dramatiskt hänseende stundom mer än lofligt underhaltiga produkter, hvilka man der får till lifs —, under det att de Kongl. teatrarne ofta spela för toma väggar? Eller, för att taga ett annat exempel, när var det som dåvarande Mindre teaterns lyckas sol började dala? Jo, då fåfängan eller någon annan driffjeder förledde dess egare att höja inträdespriserna. Många andra exempel att förtiga. Och för att nu återgå till de Kongl. teatrarna, torde desammas räkenskaper bäst bestyrka, huru ofördelaktigt resultat för teaterkassan de nu gällande, sedan 1866 förhöjda inträdespriserna visat sig medföra. Man åberopar, dåraktigt nog, de i London och Paris gällande biljettpriserna och det praktfulla och vårdade sätt (i vissa fall och oftast jemförligt med stundom öfverträffande, hvad man får se på nämnde städers teatrar), på hvilket pjeserna hos oss uppsättas, såsom skäl, hvilka tala för, att biljettprisen hos oss icke äro för höga. Men man tager icke i beräkning den massa af resande, som i dessa hufvudstäder strömmar till och till en god del uppehåller teatrarna, icke den, i jemförelse med vår, ofantligt stora och rika publik, som man på stället har att påräkna. Jag för min del åberopar Berlin och Köpenhamn såsom stöd för min sats. Om jag icke miss-minner mig, kostar en parkett-biljett på Berlins Kongl. opera 1 thaler (2 rdr 67 öre) och på Köpenhamns Kongl. teater 7 mark (2 rdr 33 öre), och hvad Berlin beträffar, tror jag icke, att någon kan påstå, det pje-sernas uppsättning der i allmänhet är

mindre dyrbar och lysande än hos oss. Berlins teatrar hafva dock en långt större och förmögnare publik att påräkna, än våra. Det torde vara svårt att finna något skäl, som talar för bibehållande af de nuvarande alltid lika höga priserna; och jag vågar föreslå den nedsättning, att priset på en parkett-biljett på Stora teatern, utom vid större operors gifvande, bestämmes till 2 rdr 50 öre och på Dramatiska teatern till 2 rdr. Priserna på de flesta andra platserna böra naturligtvis nedsättas i samma proportion. Följden af en så sund åtgärd skall ej låtä vänta på sig. Det verksammaste sättet att skaffa en teaterpublik är att så mycket som möjligt underlätta tillträdet till teatersalongen; billiga priser locka till täta besök, och den som en gång blifvit van vid att besöka teatern — den blir ock i de flesta fall denna sin vana trogen, om han icke genom afskräckande åtgärder från teaterstyrelsens sida tvingas att frånträda densamma, eller söka den njutning, som för honom blifvit hardt när omistlig, på annat håll — om än icke så förfinad — mot skäligare pris.Att biljetter försäljas till teatrarnes balkonger eller »vindar» är ett stort oskick — ofta påpekadt, men tyvärr utan resultat. Man beröfvar derigenom salongen en ganska betydlig publik; der tillåtas främmande personer att blicka in i lifvet och förhållandena bakom kulisserna, hvarigenom den illusion, hvars bibehållande är af så stor vigt för teatern, totalt går förlorad, och med detsamma en god del af den dragningskraft, som teatern på mängden utöfvar. Hela den relativt stora publik, som uppfostras på teaterns balkonger, kan man i dubbelt mått anse förlorad för teatern, ty inkomsten af dessa biljetter — hvilka äro dyra nog — kommer ju icke ens teaterkassan till godo, utan arbe-tarnes pensionskassa. Jag är öfvertygad, att tea-trarne skulle förtjena på att, i stället för att tillåta denna försäljning längre fortgå, gifva nämnde kassa en recett årligen från hvardera teatern.

Det förekommer, bland många andra, en ganska dryg utgiftspost i Kongl. teaterns räkenskaper, som benämnes: Aflöningar till maskineriarbetame för natt-och öfverarbete. Denna utgiftspost går under hvaije vecka till relativt ganska höga belopp. Närmaste orsaken till detta öfverarbete är att söka i den omvex-lande repertoiren, de oupphörliga och naturligtvis nödvändiga repetitionerna på sjelfva teatern, hvilka sed-nare oftast upptaga flera timmar om dagen och under hvilka ju intet arbete med dekorationers uppsättningoch nedt^gning kan ega rum. Emellertid kostar detta öfverarbete så betydliga summor om året, att jag icke ansett mig böra med fullkomlig tystnad förbigå detsamma. Mig vill det synas, såsom om någon inbesparing härutinnan skulle kunna åvägabringas. Såsom bidragande att öka denna utgiftspost torde t. ex. få anses ett brådstörtadt uppsättande (då sådant icke är oundgängligen nödvändigt) af stora dekorationspjeser, likaså att låta dylika pjeser följa alltför raskt på hvarandra — allt under ofvannämnda förutsättning. Repertoiren är ju så rik, att det ofta kunde låta sig göra att sticka emellan med mindre arbetsamma pjeser, ior att, så vidt möjligt, lemna tid till de större iordningssättande på den ordinarie arbetstiden. Möjligen medverka ock andra orsaker till det myckna öfverarbetet; jag har emellertid påpekat förhållandet med fästadt afseende på den sparsamhet, som under nuvarande olyckliga förhållanden i möjligaste måtto måste iakttagas.

Direktionen för Göteborgs Nya teater vill man veta har föreslagit Er, att bilda en filialafdelning i rikets andra stad af Kongl. teatern, på så sätt, att om-vexlande skulle uppföras både dramatiska och lyriska stycken i Stockholm och Göteborg. — Jag påminner mig en historia, jag hört från Göteborg, om huruledes vid en fest å Börsen derstädes till firande af representationsförslagets lyckliga antagande en viss landsorts-teaterdirektör upphof sig och med anledning af detta representationsförslag föreslog en skål för — Runeberg! — Denna anekdot hör då egentligen ej just till ämnet, ehuru den både är »god» och, hvad mer är, sann; men den må få stå qvar, helst det verkligen, genom det malplacerade i den der skålen, gaf mig en viss anledning att tänka på den, då jag hörde omtalas den göteborgska teaterdirektionens förslag till Er; ty lika litet på sin plats som ofvannämnde skål var, lika malplaceradt anser jag den göteborgska direktionens anbud vara. Först och främst kunna väl ej Kongl. teaterns sujetter kontraktmessigt tvingas att utbyta sin nuvarande fasta ställning mot en ambula-torisk; för det andra skulle de oupphörliga resorna fram och tillbaka, transporter af material m. m. dylikt säkerligen alldeles uppsluka de möjliga goda inkomsterna från Göteborg; vidare kan ett stycke i Göteborg sällan gifvas mer än 2 å 3 gånger; och då man dertill betänker, att repertoiren på så sätt aldrig skulle med visshet kunna bestämmas för den närmaste tiden och att mångfaldiga andra rubbningar i Kongl. teaterns jemna verksamhet skulle blifva följder, så har Ni handlat rätt uti att, enligt hvad man sett i tidningarne uppgifvas, lemna det göteborgska förslaget utan

afseende, helst det ej lärer åtföljts af ens den ringaste garanti. — En annan sak är, om göteborgarne vilja, för det stående teatersällskap, de återigen lära ämna upprätta, göra rekry-teringar från Kongl. teaterns öfverflödiga skådespelarepersonal. I så fall skulle begge parterna kunna draga nytta af ert tillmötesgående; då blir det en pligt för Er, såsom chef för den teater, som har statsanslag, att göra allt för den dramatiska konstens värdiga representerande äfven i Göteborg.I de föregående epistlarne har jag på ett par ställen lofva att tala något om elevskolan. Jag uppfyller nu detta löfte.

I en broschyr, som för 7 år sedan utgafs af »en teatervän», hvilken man, hittills obestridt, sagt vara numera läraren i deklamation vid Kongl. teaterns elevskola hr Hedberg, yttras följande ord om teaterelevskolor i allmänhet, hvilka ord jag anser vara så förträffliga och sanna, att jag ej kan neka mig nöjet att här reproducera dem:

»Ingenting finnes ändamålsvidrigare för skapandet af skickliga skådespelare, än just dessa så kallade elevskolor, der man söker att på artificiell väg uppdraga skådespelare af barn, som utaf naturen ämnats till handlande, handtverkare, industriidkare, m. m. Och en sådan ändamålsvidrig inrättning är just Kongl. teaterns elevskola, der man börjar med abc och innanläsning, för att i sinom tid sluta med Shakspeare och Schiller. Elevskolan vid Kongl. teatern har nem-ligen i de flesta fall alltid rekryterats ifrån balettskolan, i hvilken fattiga barn merändels redan intagas vid 5, 6 å 7 års ålder, eller medan de ännu äro tillräckligt böjliga för att kunna apteras till blifvandedansörer och dansöser. Yisar nu ett sådant litet barn händelsevis anlag till att blifva skådespelare — — och i barndomen hafva vi alltid en mängd dylika anlag, i synnerhet om vi äro qvicka och lifliga, och vistas i en sådan omgifning som den hvilken erbjudes mellan kulisserna — så sätter man den späda plantan

in i det artificiellt uppvärmda drifhuset---hoc est,

elevskolan. Der skall man nu af detta lilla grimaserande och lustiga, eller brådmogna och lillförstån-diga råämne, tillyxa en Talma eller en Garrick, en Hjortsberg eller en Sevelin! Under tiden påkostas barnet all nödig lärdom i språk, musik, dans, handarbeten tror jag till och med — med ett ord, barnet får en ordentlig skolgång på teaterkassans bekostnad, och detta är ganska vackert — men det får på samma gång en skolundervisning uti kulissernas mysterier och i ett beqvämt lättingslifs njutningar, som lägger grunden till både fysiskt och moraliskt förderf — och detta utgör frånsidan af den vackra medaljen. Men barnet växer opp, — af den lille qvicke och fyndige gossen blir en lång, otymplig slyngel, af den lilla naiva flickan ett dugtigt husmamsellsämne eller något i samma väg, och efter åtskilliga års mödor och kostnader märker nu teatern, att den bortkastat sin lärdom och sina penningar på en chimér, som upplöst sig, på en illusion, som försvunnit. I stället för att skapa en duglig konstnär, har den skapat ett olyckligt mellanting af lättingoch artist, en stackars yngling eller flicka, som icke kan träda tillbaka i det vanliga lifvet utanför teatern, derför att han eller hon ingenting lärt annat än att rabbla upp några glosor af ett språk, klinka litet på ett piano etc. etc.»

Då jag vågar föreslå Er, hr hofmarskalk, att upplösa den elevskola, som f. n. finnes vid Kongl. teatern, sker det dels på grund af ofvanstående åsigter, hvilka jag i allo delar, dels emedan undervisningen vid Kongl. teaterns elevskola under en längre följd af år skötts på ett sådant sätt, att den varit till högst obetydlig nytta för teatern, och de cirka 15,000 rdr, denna skola årligen uppslukar, nästan så att säga bortkastade*).

— Granskar man de n. v. sujetterna vid Kongl. teatern, skall man finna, att följande personer icke genomgått elevskolan: fruarna Kinmanson, Älmlöf och Swartz, fröknarna Dahlqvist, Memsen, Söhrling, Hammarfeldt och Harling, herrarne Strandberg, Walin, Uddman, Lundbergh, Sandström, Arlberg, Arnoldson, Sandstedt, Behrens, Weiss, Torsslow, Labatt, Dahlqvist, Hedin, Jolin, Norrby,'Broman, Fredrikson, K. Almlöf, Hanson och Nyfors, d. v. s. ungefär tvåtredjedelar af hela persona-

*) Jag ber få upplysa, att detta mitt klander mot undervisningen vid Kongl. teaterns elevskola på intet sätt drabbar hr Hedberg, hvars nit och skicklighet såsom lärare äro utom allt tvifvel, och hvars verksamhet man med skäl kan säga vara det enda erkännans-värda under de sednare åren vid nämnde undervisningsanstalt.len! — Månne då sekondteatrarne och landsortsteatern rekryterats från elevskolan? Jag tror ej man kan bland deras personal uppleta tillsammans tolf, som fått undervisning i Kongl. teaterns elevskola, och dessa äro just de minst

framstående. Hvar hafva då alla dessa unga flickor hamnat, hvilka Kongl. teatern haft både utgifter och möda för att bibringa en tunn fernissa af bildning? Den, som kommit i tillfälle att studera vårhuf-vudstads vrångsida, kan lemna ett sorgligt svar härpå.

Jag föreslår, som sagdt, att elevskolan alldeles upphör, så fort möjligt är. De föreslagna pensionerna för dess äldste lärare och lärarinna äro ej för högt tilltagna, i förhållande till deras långa och mödosamma tjenstetid. — Balettelevernas lektioner å teatern må ordnas så, att de ej komma i kollission med barnens undervisningstimmar i de allmänna skolorna — och småbarnsskolan vid Kongl. teatern skulle således, upphöra.

Men huru rekrytera Kongl. teatern med nya krafter? invänder man. Jo, jag har tänkt mig detta sår Lyriska scenen rekryteras med elever från Konservato-rium, hvilka ega fallenhet för teatern, och som böra beredas tillfälle att då och då uppträda i mindre partier, för att inhemta teatervana, och dramatiska scenen dels med unga personer med håg och fallenhet för den dramatiska konsten, hvilka redan inhemtat humanistisk bildning, dels med yngre sujetter vid de mindreteatrarne hvilka synas lofva något. Der så af behof-vet är påkalladt, må teaterns litteratör tillhandagå dessa nybörjare med undervisning i deklamation och konstens teori.

Dessa åsigter äro ej endast hugskott af mig, de delas af många andra teatervänner; jag tror mig veta bland annat, att ungefär öfverensstämmande planer hystes af frih. Bonde under hans direktörstid.

Kongl. teaterns repertoir på sednare åren har blifvit hårdt bedömd. Jag ställer mig icke ensidigt bland dem, som höjt detta klander. Den nyare franska dramatiska skolan, hvilken varit orsaken till anathema-ropen, har, oaktadt sin starkt utpreglade realism, flera förtjenster, som kommit vår scen tillgodo, bland annat den lättflytande och qvicka dialog, som utmärker de flesta af dessa stycken och som, om vi skola se saken fullkomligt fördomsfritt, med rätta i ej ringa mån bidragit till den framgång, många stycken af denna skola hos vår publik rönt. Jag ber Er dock vara öfvertygad om, att jag bland dessa franska stycken, hvars upptagande jag till en del gillar, ingalunda räknar den famösa »Sköna Helena»; tvärtom öfverens-stämmer jag fullkomligt med den hedersmannen Chi-lian hos Holberg: »Jeg seer s’gu aldrig en smuk Plet paa denne skjönne Helena, for hvis skyld man giör saa stor Allarm»; och det är väl att hoppas, att då Ni, hr hofmarskalk, med champagneglaset i hand firadeden tvetydiga skönhetens jubileum på Sveriges första scen, Ni på samma gång drack hennes grafföl. »Rid-dar Blåskägg» blir äfven en dunkel fläck på Ert direktörsskap. Om upptagandet af detta stycke, hvars fräckhet endast öfverträffas af dess dumhet, var ett brott mot anständighet och smak, så var dess fortsatta uppförande, i trots af pressens enhälliga ogillande, den ovilja, som från hvarje för scenens helgd ömtålig person drabbade teaterdirektionen, föreställningar af den teaterns embetsman, hvars åliggande det varit att sätta stycket »i scen», och det missnöje, som de teaterns artister, hvilka träffats af den lotten att nödgas utföra de så väl i estetiskt som moraliskt afseende vidriga rollerna, lade i dagen — hr hofmarskalk, (fétait plus qu’un crime, c’était une fautel

För att nu återgå till Kongl. teaterns repertoir, så skulle jag vilja tillråda att hädanefter ej så uteslutande hemta nytt från den franska dramatiken; äfven den nyare tyska är långt ifrån att förakta och skulle helt visst erbjuda mycket af nytta för dramatiska scenen, förutsatt, att man väljer med urskiljning och öfversätter med förstånd och smak. Ett godt exempel både i det ena och andra fallet af hvad jag ofvanför sagt har Ni ju i komedien »Slägtingar».

De s. k. Opera-maskeraderna äro i sanning ej bland de minsta misstag, Ni gjort Er skyldig till, hr hofmarskalk, under Ert direktörsskap. Utom det,

5att Ni borde veta, att detta slags nöjen aldrig varit och aldrig komma att bli här i Sverige såsom de borde vara — de öfverensstämma alltför litet med vårtnatio-nallynne och våra sedvanor —, tyckes det som om endast medvetandet af att uppträda såsom konkurrent till hrr Wallman och De Ia Croix borde ha afskräckt Kongl. teaterns direktion från att arrangera dessa förlustelser. Den anda af råhet, som låg öfver specielt den sista af dessa maskerader, lärer, efter hvad man uppgifvit, också ha ledt Er till det goda beslut att inhibera den påtänkta tredje maskeraden under innevarande säsong. Måtte detta beslut hos Er blifva äfven för framtiden orubbadt! Ty visst är, att den pekuniera vinsten af en dylik maskerad (jag tror emellertid ej den mycket öfverstigit inkomsten af ett fullt spektakelhus) dyrt förvärfvas på bekostnad af teaterns anseende.

Men då det nu en gång ansågs så, att den pekuniära förtj ensten var hufvudsaken i och med arrangerandet af dessa maskerader, hade man väl kunnat hoppas, att af inkomsterna åtminstone icke någon ens den ringaste del bortplottrats på onödiga utgifter. Har månne verkligheten svarat mot denna förväntan? Hvad vet jag — men man omtalar så mycket. Som Ni, hr hofmarskalk, i följd af Er upphöjda ställning, naturligtvis är främmande för kuliss-sqvallret inom Edra båda teatrar, kan det kanske roa Er att höraett och annat, som man haft att berätta rörande anordningarna för dessa maskerader. Jag ber Er lägga märke till, att det är on dits, icke af mig kända fakta, som jag meddelar.

Så vet man t. ex. att berätta, det Ni, d. v. s. direktionen, uppdrog åt tvänne af teaterns elegantare suj etter att vara värdar på dessa tillställningar. På de fyra maskeraderna tyckte jag mig finna bekräftelse på denna sägen. Jag prisade i tankarne Er skarpa blick, som låtit Er göra ett så lyckligt val. Detta är naturligtvis ett förtroende-uppdrag, en artighet från direktionens sida, tänkte jag vid mig sjelf, öfver hvilken desse herrar böra finna sig smickrade. Och i denna tro lefde jag ända till dess på sednaste maskeraden en »vän» — eller kanske en kamrat — kom och hviskade mig i örat, just under det en af hrr värdar höll på att ordna första fran§aisen: »Hvad tror du att de der herrarne få för sitt besvär?» Jag smålog åt hans som jag tyckte enfaldiga fråga. »Jo, 100 rdr och 25 fribiljetter pr man hafva de fått for hvarje maskerad^, fortfor min vän i en ton, som lät mig förstå att han talade på fullaste allvar. Jag tog emellertid Ert forsvar, hr hofmarskalk, mot beskyllningen för ett så lättsinnigt slöseri; jag uppmanade andra att göra detsamma, men jag måste bekänna, att jag blef ensam om den mening jag då hyste: alla de personer, jag frågade, bekräftade min väns utsago____ Är den sann, hrhofmarskalk, har Ni gjort Er saker till ett klander-värdt slöseri, både med penningar och penningars värde, biljetter. Låtom oss räkna efter: 200 rdr

- 50 biljetter å 6 rdr = 500 rdr; vidare: fyra voro maskeraderna, således 4 x 500 rdr = 2,000 rdr. Två tusen riksdaler svenskt riksmynt skulle således detta värdskap hafva kostat teaterkassan! Hvarföre icke hellre ha låtit hr Wijkander fungera; det hade be-stämdt blifvit billigare. Det kan invändas, att det är orimligt att antaga utlemnandet af fribiljetterna såsom en teaterkassan tillfogad förlust; men — med någon kännedom om personer och förhållanden, kan man med en hög grad af sannolikhet antaga, att de eleganta värdarne icke användt biljetterna till andras fromma, än sina ännu elegantare umgängesvänners, och då framstår saken i en annan dager. Ty hvilka bör man väl i främsta rummet kunna påräkna såsom betalande gäster på dylika tillställningar, om ej just hrr gardes-officerare och andra unga män på modet?! De äro alltid sjelfskrifna gäster, det är en känd sak; och hvarje biljett, som bortskänkes till en person, den der i annat fall skulle köpa biljett, är en teaterkassan direkt tillfogad förlust. Så räsonnerar jag, och mången med mig, hr hofmarskalk. — Efter vi nu en gång kommit in på kapitlet om maskeraderna, torde det icke vara ur vägen att nämna ett par ord om det sätt, på ^ hvilket utdelningen af fribiljetter till sednaste maske-raden bedrefs. Till de tre första maskeraderna hade teaterns sujetter, tjenstemän — och, jag vill minnas, till och med betjente — erhållit biljetter. Så icke till den sednaste. »Ingen utdelning af fribiljetter till su-jetterna kommer denna gång att ega rum» — så lät det svar, som en och annan erhöll på sin begäran om en biljett till aftonens nöje. Häremot vore nu ingenting att invända, derest icke kändt vore, att undantag i största skala gjordes mot denna regel. Särskildt an-gåfvos af beställsamma tungor, hurusom en tjenstemän (känd i orten för sitt bestyr med utdelande af fribiljetter) och en premier-sujett (känd såsom en af dem inom verket, hvilka på ett i ögonen fallande sätt favoriseras) disponerade »fickorna fulla af biljetter», såsom orden fölloi sg. Att åtminstone så var fallet med ifrågavarande sujett, det vet jag, hr hofmarskalk. Jag har mig särskildt bekant, att biljetter, af »gunst och nåd» undfångna af den person, jag nu antydt, sedermera gingo i handel man och man emellan. — Man må icke insinuera, att de anmärkningar, som nu framstälts, äro dikterade af afundsjuka, ty den, som skrifver dessa rader, tillhör icke deras antal, hvilka i någon mån äro beroende af gunstlingars eller andras godtycke för sin entré till Kongl. teaterns »fröjder» och representationer.

Hr hofmarskalk! Vi komma nu till ett kinkigt kapitel: frågan om fribiljetterna — en fråga, som mer änen gång varit och nu åter är af brännande natur. För att lättast komma till rätta med denna sak, torde Ni tillåta mig att först uttala min åsigt om hvilka personer och korporationer böra komma i åtanka vid utdelande af fribiljetter till de Kongl. teatrarnas representationer. Derefter må det tillåtas mig att skärskåda det system, som i detta hänseende nu gör sig gällande vid den konstanstalt, öfver hvilken Ni är nog lycklig att hafva högsta ledningen. Enligt min

åsigt böra fribiljetter — dels perpetuela, dels för vissa tillfällen — utdelas till personer inom följande kategorier:

l:o) Pressen.

2:o) Teatrarnas personal.

3:o) Konservatoriets elever.

Inom pressen anser jag, att alla för närvarande i hufvudstaden dagligen utkommande tidningar böra vara sjelfskrifna till erhållande af perpetuel-biljetter samt, efter särskild pröfning, jemväl vecko- och half-vecko-tidningar, då det ingår i deras plan att följa teatrarnas verksamhet.

Då tillgång till biljetter finnes, anser jag vidare, att ingen vid de Kongl. teatrarna anställd person, i hvad egenskap det vara må, bör förmenas att erhålla tillträde till åskådare-platsen. Nybörjare böra fastmer särskildt tillhållas och uppmanas att på sina fridagar icke försumma att, då så utan mehn för teaterkassan kan ske, flitigt öfvervara representationerna.Olycksdagar inträffa stundom, då knappast utgifterna betäckas genom försäljningen. På det icke anblicken af en tom salong måtte verka alltför nedslående på de uppträdande är då synnerligen lämpligt, att fribiljetter utdelas, blott detta sker med urskiljning. Kan man väl vid dylika tillfällen (synnerligen då mu-sikpjeser gifvas) bättre använda dessa biljetter, än genom att lemna Konservatoriets elever, flere eller färre, efter omständigheterna, tillträde till representationen? Af försäljningssumman på middagen kan man med temlig visshet sluta till, om huset blir dåligt eller godt, och då det förra är att befara, kunde ju ett visst antal biljetter — 10 å 20 — öfversändas till någon lärare vid Konservatoriet, hvilken förklarat sig villig att åtaga sig det lilla besväret att bland de deraf mest förtjente eleverne efter tur fördela denna lilla uppmuntran.

Jag fasthåller desto hellre vid min i denna punkt uttalade åsigt, som jag hoppas, att den tid icke måtte vara långt aflägsen, då operan och Konservatoriet komma att träda i innerlig beröring och samverkan med hvarandra.

Se der i största möjliga korthet mina åsigter om huru fribiljetter vid Kongl. teatern böra användas. — Men låtom oss nu se till, hvilka grunder för närvarande göra sig gällande i fråga om denna sak.Vända vi oss först till pressen, hvad finna vi? Jo, att den officiela tidningen, »Nya Dagligt Allehanda», »Aftonbladet» och »Ny Illustrerad Tidning» hvardera disponera en biljett. (Småteatrama, med sitt inskränktare utrymme och sina oftare upptagna platser, lemna alltid två biljetter, hvilket förhållande icke anföres såsom efterföljansvärdt, utan endast för att visa deras resp. styresmäns och Edra skiljaktiga åsigter om den grad af uppmärksamhet, man, såsom styresman för en teater, är skyldig pressen.) Huru många biljetter annonstidningen »Dagbladet» disponerar, har jag mig icke bekant, men med kännedom om vissa personers ställning till hvarandra och till teatern vågar jag nästan antaga, att man med nämnde organ icke räknar så noga på en eller annan biljett mera. Några fribiljetter måtte väl alla de — i förståndigt folks ögon — vämjeliga rökoffer vara värda, hvilka nästan dagligen sprida sitt os ur denna tidnings spalter, hvars recensent i hvarje hr Svante Hedins lazzi ser en inkarnation af den sanna komiken och i hvarje liten italiensk sångerska, så fort hon öfverflyttar sina prestationer till Kongl. teatern, en Patti! Har jag rätt i ofvan-nämnde förmodan, vågar jag löreslå, att alla extra dusörer åt det hållet upphöra. Lyckas det genom en sådan åtgärd att släcka den klart flammande offerlågan

— som endast fladdrar mindre högt då det är fråga om hr Hedberg eller hr Elmlund — så är vinsten dubbeloch ömsesidig. »Dagbladets» teaterkritik väcker då icke längre ett åtlöje, som till en del återfaller på dem, i hvilkas tjenst densamma offrar denna rökelse, »Herranom till en söt lukt.» Och dermed punkt. »Dagens Nyheter» och »Fäderneslandet» deremot äro, för så vidt jag vet, ännu i saknad af referent-biljetter till de Kongl. teatrarna.

Att vid teatern anställde personer böra erhålla fribiljetter, under förutsättning, att de sjelfve vilja bevista spektaklet, då tillgång på biljetter gifves, derom torde ej meningarne vara delade. Äfvenså anser jag, att sujett ej bör förnekas, att, då tillgången är ymnig, undantagsvis — och hvarför icke någon gång såsom en uppmuntran — erhålla biljett jemväl till någon af sina närmaste, dock alltid under förutsättning, att ett dylikt utsträckt medgifvande icke, såsom nu ofta är händelsen, missbrukas. Men hvilka grunder följas väl nu vid utdelande af fribiljetter? Hvad vet jag, men faktum är, att fribiljetter utdelas till kreti och pleti; att vissa favoriserade sujetter, åtminstone vid Dramatiska teatern, tyckas disponera så många biljetter de behaga; att biljetter — särskildt vid

nyssnämnda teater — ymnigt utdelas till sådana personer, af hvilka teatern eljest borde kunna påräkna inkomst; att platser i salongen af sujetter disponeras för vänner och bekanta utan att biljetter ens uttagas, utan endast, såsom det heter, »vikas» i luckan; att ganskaunderordnade personer, ja, till och med ordonnanser, vid verket — personer, till hvilkas omdöme vid utdelandet ej ringaste tillit kan sättas — äro rikligen för-sedde med biljetter, med hvilka naturligtvis sedan mänglas i andra och tredje hand — allt till uppenbar skada för teaterkassan. Icke sannt, hr hofmarskalk ? Jag skulle kunna vara i tillfälle att uppvakta med exempel i mängd, för att illustrera systemet, men jag inskränker mig till att anföra ett enda, såsom betecknande nog, och hvars riktighet jag icke har skäl att draga i tvifvelsmål. En viss mamsell på ett visst schweizeri utom Operahuset, der ett visst kotteri trifves mycket väl, sågs i vintras nästan hvarje afton intaga sin plats på Stora teaterns parkett. Detta väckte min förundran och vid efterfrågan erhölls det svar, att en viss embetsman, som jag flera gånger haft nöjet omnämna i dessa epistlar, gifvit order om hennes fria entré. Om jag icke alltför mycket misstager mig, var det samme embetsman, som vid ett tillfälle inom kansliet förklarade, att det var onödigt att lemna ett par ofvan omtalade tidningars teater-referenter fri entré till teatersalongen. Detta är ju en dråplig konseqvens vid utdelande af fribiljetter — många andra, lika slående, exempel att förtiga.

Att fribiljetter böra och måste utdelas jemväl till andra personer, än här ofvan antydda, faller naturligtvis af sig sjelft — exempelvis till författare och litte-ratörer — och liberalitet i detta hänseende är jag långt ifrån att klandra, då densamma icke utsträckes dels till ovärdiga föremål, dels till sådana personer, att teatern derigenom påtagligen tillfogas indirekt förlust.

Regissörernas verksamhet kan, efter hvad jag tror, ej rättvist blifva föremål för något större klander. Dock ville jag bedja Er gifva dessa tjenstemän ett par smärre erinringar: At Stora teaterns regissör

— hvars varma intresse för sin tjenst för öfrigt ingen, ej ens Ni, hr hofmarskalk, lär sätta i fråga — att behandla kör- och balettstaterna mera som menniskor än som maskiner, och åt Dramatiska teaterns, att förhindra det lilla sjelfsvåld, som visar sig i de spelandes yttre apparition, och som alltid verkar störande. Vid en annan teater skulle det icke tillåtits t. ex. fru Swartz att (i »En Skavank») göra sig ungdomligare och vackrare än sina båda giftasvuxna döttrar tillsammans-tagna eller hr Svante Hedin att (i »Blommor i drif-bänk») uppträda som en skenhelig pastorsadjunkt, klädd i moustacher!

Favoritsystemet vid Kongl. teatern har jag i förbigående vid ett par tillfällen vidrört. Att närmare framdraga det är dock så obehagligt, att jag nöjer mig med att endast omtala dess tillvaro. Hr hofmarskalk, att bryta detta så förderfliga system är en ovil-korlig pligt hos Er! Härvidlag kommer det Er till nytta, att Ni ej fått Er företrädares veka och und-fallande lynne på Er lott. Här om någonsin är af nöden att taga i med hårdhandskarne. Ett medel, bland andra, att gifva favoritkoiteriet en knäck, vill jag nämna för er: Upphäf roll-monopolierna, inför al-ternering i rollerna — detta skulle äfven i andra af-seenden vara till gagn för teatern, utom det, att publiken bjöds på större omvexling. — Komedien »Släg-tingar» har gifvits många gånger under spelåret och dragit mycket folk; men tror Ni ej, att den kunnat gifvits ännu flera gånger och med ännu större fördel om, jag antager efter 25 representationer, t. ex. Otti-lias roll fått utföras af någon bland de yngre sujet-terna. — Med den stora personal Kongl. teatern har bör en dylik alternering ej blifva svår att åstadkomma. — Medgifvas måste emellertid, att vid lyriska scenen roll-monopolierna på sednaste tiden något rubbats, men ej så vid den dramatiska.

Och härmed afslutar jag mina epistlar. Hvad intryck de skola göra på Er, hr hofmarskalk, tilltror jag mig ej kunna bedöma. Att »sinecuriatierna» skola känna sig träffade, är jag viss om, men står mot den storm, som från det hållet ej torde uteblifva, lugn i medvetande om, att det hvarken varit personlig afvog-het eller personliga intressen, som ledt mina omdömen och styrt min penna. Hvad beträffar Kongl. teaterns artister, hoppas jag, att — en liten lynne-syra hos en eller annan oberäknadt — de skola inse och erkänna, att det varit deras och teaterns egna intressen jag, i min ringa mån, velat främja genom framläggandet af dessa blad inför offentligheten.I